

IMPERYALISMO

Pangbukas

Imperyalismo ang halintang nga monopolyo, ang pinakamataas kag ulihi nga halintang, sa kasaysayan sang kapitalismo. Sa halintang nga ini, nagtuhaw kag nagapangibabaw ang kapital sa pinansya. Desaysibo nga ginakontrol sang pila lang ka monopolyo kapitalista ang mga kagamitan sa produksyon, labina ang kwarta nga kapital nga kinahanglan sa pag-umpisa, pagpadaku kag pagsulong sang produksyon. Sa lain-lain nga bahin sang kalibutan, nagasakop kag nagapangibabaw ang impluwensya kag operasyon sang mga monopolyo kapitalista sa merkado, pagpangapital kag mga ginakuhaan sang mga hilaw nga materyales.

Yara kita subong sa panahon sang imperyalismo. Umpisa sang pagsulod sang ika-20 nga siglo, lubos na nga nadominar sang mga monopolyo ang ekonomiya, pulitika kag bug-os nga katilingban sang mga pinakamanggaranon nga pungsod nga kapitalista. Natunga ang mga nasyon kag pumoluyo sang kalibutan sa pila lang ka industriyalisado nga imperyalista nga gahum sa isa ka punta, kag kadam-an sang mga pungsod nga ginabug-os sang mga atrasado kag ginahimuslan nga kolonya kag malakolonya sa pihak nga punta. Nagasakop kag nagapangdalasa sa malawak nga mayoriya sang populasyon sang kalibutan ang pagpanghimulos kag pagpamigos sang daku nga burgesyang internasyunal.

Apang ang pagpangibabaw sang imperyalismo senyales sang pangkabilugan nga pag-usmod sang sistema nga kapitalista sa bug-os nga kalibutan. Sa panahon nga ini nangin lubos na ang pagkagaruk kag pagkaparazitiko sang kapitalismo. Lubos nga ginpasingki sang imperyalismo ang mga basehan nga kontradiksyon sang kapitalismo.

Ang panahon sang imperyalismo ang panahon sang mga inaway nga imperyalista, sang rebolusyong sosyalista kag mga rebolusyon para sa pungsudnon nga kahilwayan.

Gintumod ni Lenin ang masunod nga 5 ka espesyal nga kinaiya sang imperyalismo:

- 1) Naglab-ot sa tuman kataas nga lebel ang konsentrasyon sang produksyon kag kapital tubtub sa natukod ang mga monopolyo nga desaysibo nga nagakontrol sa pang-ekonomiya nga kabuhi sang katilingban.
- 2) Pagtingob sang kapital sa bangko kag kapital sa industriya kag ang pagkatuga base sa ini nga "kapital sa pinansya" sang isa ka oligarkiya sa pinansya.
- 3) Espesyal ang kamalahalon sang pag-eksport sang kapital, luwas pa sa pag-eksport sang mga balaklonon.
- 4) Pagkatukod sang mga internasyunal nga monopolyo nga nagaduhu-duho sa kalibutan.
- 5) Nakumpleto na ang teritoryal nga dibisyon sang kalibutan sa tunga sang mga pinakadaku nga gahum nga kapitalista.

Malahalon nga tun-an kag hangpon sang mga Komunista ang mga kinaiya sang imperyalismo, kon paano ini nagahari kag nagapaantus sa pumoluyo sang kalibutan, kag kon paano pagapukanon ang paghari sini paagi sa rebolusyong

proletaryo. Ang amo nga kinaalam basehan nga kinahanglanon para mahangpan ang mga istoriko nga sirkumstansya kag ang kinaiya sang proletaryo nga rebolusyon sa kalibutan sa subong.

Ang pagtuon sa imperyalismo esensyal man sa paghangup sa kasaysayan kag subong nga kahimtangan sang katilingban kag rebolusyong Pilipino. Halin sa umpisa sang subong nga siglo, sang sakupon sang imperyalismong US ang Pilipinas kag lutuson ang daan nga pungsudnon nga demokratiko nga rebolusyon nga ara sa pagpamuno sang burgesyang lokal, ang ekonomiya kag pulitika sang Pilipinas kontrolado sang imperyalismo nga US, una, sa direkta nga pamaagi kag, pagkatapos, sa indi direkta nga pamaagi.

Matunga ang pagtuon sa topiko sa madason nga mga bahin:

- 1) 1) Ang mga basehan nga kinaiya sang imperyalismo.
- 2) 2) Ang pangkalibutanon nga rebolusyon nga proletaryo sa tion sang imperyalismo.

I. Mga Basehan nga Kinaiya sang Imperyalismo

A. Konsentrasyon sang produksyon kag monopolyo

1. Paano natabo ang konsentrasyon sang produksyon kag pagtuhaw sang mga monopolyo sa mga pungsod nga kapitalista?

Ang tuman kadaku nga pagsulong sang industriya kag tuman kadasig nga konsentrasyon sang produksyon sa mga talapuanan nga nagapadaku nga nagapadaku ang isa sa mga basehan nga kinaiya sang imperyalismo. Nagakahulugan ini sang pagpangibabaw sang mga monopolyo sa produksyon kag sa katilingban.

Ang konsentrasyon sang produksyon sa kamot sang pila lang ka hubon sang daku nga kapitalista -- ukon konsentrasyon sang kapital -- natural nga bunga sang hilway nga kumpetisyon kag akumulasyon sang kapital sa kapitalismo. Gintalakay sa topiko nga EKONOMIYANG PAMPULITIKA kon ngaa duna sa kapitalismo ang nagapataas nga nagapataas nga lebel sang konsentrasyon sang kapital, labina sang kapital nga ara sa mga makinarya, kasangkapan, bilding kag hilaw nga materyales.

Sa inaway sang lain-lain nga kapital, ang mas gamay ginahukhok, ginapukan kag ginalamon sang mas daku nga kapital. Sa tion sang mga krisis, nagahimo nga mas lapnagon kag mas madasig pa ang amo nga proseso sang konsentrasyon sang produksyon. Sa nagapalapad nga nagapalapad nga sakop, ang monopolyong kontrol sang pila lang ka talapuanan ang dalayon nga nagabulos sa kumpetisyon sang madamo nga talapuanan tubtob magpangibabaw sa bilog-bilog nga sanga sang industriya kag sa bilog nga ekonomiya.

Ang madasig nga pag-uswag sang produksyon ginadunganan sang konsentrasyon sang kapital kag labi nga nagatulod sa naulihi. Sadtong pila ka naulihi nga dekada sang ika-19 siglo, nagtuhaw ang modernong industriya sang nag-uswag ang pagproseso sang mga basehan nga materyales nga pang-industriya (salsalon, kemikal, langis kag karbon), pagtuga sang koryente kag paggamit sang mga makina nga de-koryente, kag paghuman sang steam turbine kag motor nga ginapaandar sang langis. Mas nagdaku ang kabilinggan sa bilog nga ekonomiya sang mga mabug-at nga industriya nga nagagamit sang mga higante nga makina, abanse nga teknolohiya, dalagkuan nga produksyon kag gani, mas daku nga kapital. Gani sa mga industriya nga ini una nga nagluntad ang sitwasyon nga indi lang paborable, kundi nagatulod sa pagtukod sang mga monopolyo.

Ang konsentrasyon kag monopolyo natabo sa pila ka pamaagi, upod ang :

- 1) Mga indi permihan nga kasugot nahanungod sa pagpresyo kag pagbaligya, nga nakabase sa konsensus kag boluntaryo nga pagtuman sang mga nagahuman sang isa ka produkto
- 2) Mga kartel ukon mas hugot kag mas permihan nga asosasyon sang

mga monopolista para sa pagtalana sang mga kondisyon sa baligyaanay, petsa sang pagbayad, kag iban pa; paghuray-huray sang merkado; pagtalana sang kadamuon sang produkto nga pagatugahon; pagpermi sang mga presyo; kag paghuray-huray sang ganansya

- 3) Konzern ukon holding company. Paagi sini ang pinansya sang mga talapuanan nga sa hapaw nga paglantaw daw nagakinaugalingon ang ginapaidalum sa kontrol sang isa ka kumpaniya (konzern ukon holding company)
- 4) Merger. Pagtilingob ukon kombinasyon sa isa lang ka talapuanan sang mga talapuanan nga direkta nga nagakadulaan sang legal ukon pinansyal nga independensya. Ini solido, mas malawigan kag isa sa pinakalapnagon nga porma sang konsentrasyon. Ang mga talapuanan nga nagatingob mahimo nga:
 - ? yara sa isa lang ka sanga sang industriya
 - ? embolbado sa lain-lain nga hut-ong sang pagproseso sang hilaw nga materyales kag mga produkto nga human diri, halimbawa, mga talapuanan sa pagtunaw sang hilaw nga mineral nga salsalon, paghimo sang pundido (smelted or cast iron) nga salsalon, kag paghimo sang mga produkto nga asero.
 - ?? nagahimo sang mga hilaw nga materyales kag mga produkto nga intermedya nga para sa isa lang kay human nga produkto, halimbawa, mga talapuanan nga nagahimo sang eroplano kag nagaproseso sang mga hilaw nga materyales kag intermedya nga produkto nga kinahanglan sa paghuman sang eroplano.
 - ?? yara sa lain-lain nga linya sang produkto apang ginapaidalum sa pagpanag-iya sang isa lang ka korporasyon, halimbawa, ang mga moderno nga zaibatus sang Hapon nga embolbado sa nanari-sari nga negosyo, halin sa retetyl tubtob sa paghimo sang kotse, eroplano kag makinarya nga industriyal.

Sa tion sang hilway nga kumpetisyon ang tipikal nga talapuanan amo ang talapuanan nga "puro", buot silingon mga talapuanan nga isa lang ang produkto. Sa tion sang imperyalismo ang tipikal nga talapuanan amo ang talapuanan nga kumbinasyon ukon salalakot. Sa pagkumbinasyon, handum sang mga kapitalista nga:

- ? Seguruhon ang labi nga istable nga tantos sang ganansya paagi sa pagbuhin kon indi man pagkuha sa mga pagbag-u-bag-o sang dalagan sang baligyaanay.
- ? Dulaon ang kumpitensya sa tunga sang mga talapuanan nga nagatilingob.
- ? Himuon nga posible ang pagpauswag sa teknolohiya kag ang pag-angkon/pag-hugakom (appropriation of someone else's property, or gathering winnings on the gaming table), paagi sini, sang superganansya maluwas pa sa kinaandan nga ganansya nga makuha sang mga "puro" nga talapuanan.
- ? Pabakuron ang posisyon kumpara sa mga "puro" nga talapuanan, labina sa inaway sa negosyo sa panahon sang krisis.

Bangud ang kadam-an sang kapital sa industriya kag produksyon nakakonsentrar sa pila lang ka daku nga korporasyon kag pila lang ka hubon sang dalagku nga kapitalista, desaysibo nga ginadominar sang mga monopolista ang bilog-bilog nga mga sanga sang industriya kag ang bilog nga ekonomiya. Ang ini nga dominasyon sang pila lang ka dalagku nga talapuanan labi pa nga ginapabaskog sang pag-embolbar sang kwarta nga kapital kag mga bangko.

Nag-agi sa tatlo ka hut-ong ang pagtuhaw sang mga monopolyo halin sa hilway nga kumpetisyon:

- 1) Mga dekada nga 1860 kag 1870. Nalab-ot sa hut-ong nga ini ang putuk-putukan sang hilway nga kumpetisyon sa mga banwa nga kapitalista. Indi pa talalupangdon ang monopolyo

bisan pa nagakatabo na ang indi kinaandan nga lebel sang konsentrasyon sang kapital kag produksyon sa pila ka mabug-at nga industriya. Sa kabilugan, mas lapnagon kag nagapangibabaw pa ang mga nagakinaugalingon nga purong talapuanan nga hilway nga nagakumpitensyahanay sa bukas nga merkado.

- 2) 1873 tubtob katapusan sang mga tuig 1890. Ini malawig-lawig nga tion sang pagpalapnag kag madasig nga pagtukod sang mga monopolyong kumbinasyon. Apang pinasahi pa man sila sa kabilugan, indi pa sila mabakod, kag yara pa sa transisyon.
- 3) Pagsulod sang ika-20 siglo, kag matapos ang krisis sang 1900-1903. Sa hut-ong nga ini ang mga monopolyo nangin isa na ka pundasyon sang bilog nga sistema sang ekonomiya. Ang hilway nga kumpetisyon natransporma na sa monopolyo. Umpisa sadto, nadominar sang mga monopolyo ang ekonomiya kag kasaysayan sang mga kapitalistang pungsod.

Sa subong, ang U.S., Hapon, Alemanya, Pransya kag Britanya ang mga nagapanguna nga pungsod nga imperyalista sa diin tuman kataas ang konsentrasyon sang produksyon. Makita ini sa pagkontrol sang pila lang ka dalagku nga industriyal nga talapuanan sa kadam-an sang mamumugon, kita kag ganansya. Halimbawa sadtong 1980, ang 500 pinakadaku nga korporasyon sa U.S. nagabug-os sang 0.15 porsyento sang tanan nga talapuanan sa industriya apang nagaempleyo sila sang kapin sa 68 porsyento sang mamumugon, nagakontrol sa 60.2 porsyento sang kabilugan nga kita sang industriya, kag nagakuha sa 71 porsyento sang tanan nga ganansya sang industriya. [Nota: Update sang datos tungod sa industrial nga talapuanan kag lebel sang konsentrasyon. Ibutang man ang sa Hapon.]

Bisan ang mga monopolyong hubon nagalamunanay ukon nagatingub. Sa listahan sang 500 pinakadaku nga korporasyon sa US sadtong 1955, ang 186 nabakal na sadtong 1980 sang iban pa nga korporasyon sa hubon nga ini. Umpisa 1955 tubtob 1980, ang 262 sa 500 pinakadaku nga korporasyon nakabakal sang 4,500 pa ka iban nga kumpanya.

Ang mga dekada 1980 kag 1990 ang panahon sang mga megamerger ukon mga dalagku nga pagpunpon sang mga higante nga korporasyon. Ang amo nga tuman kataas nga lebel sang konsentrasyon kag monopolyo ang gintulod sang masingki nga kumpetisyon sa produksyon nga nagagamit sang kompyuter kag mataas nga teknolohiya, masingki nga paindisanay sang mga bloke nga imperyalista sa dominasyon sa produksyon kag merkado sa bug-os nga kalibutan, kag madalum nga krisis sang sobra nga produksyon.

Suno sa isa ka pagtuon, ang kabilugan nga balor sang mga pagpunpon kag baklanay sang mga korporasyon sa US naglab-ot sa \$12 bilyones sadtong 1975, \$83 bilyon sadtong 1981, \$200 bilyon sadtong 1985. Sa dekada 1990 labi pa nga nagtimbuok ang balor nga embolbado sa paglamunay kag pagtingob sang mga higante nga korporasyong monopolyo. Nangin kinaandan ang multibilyon dolyar nga pagbayad sa pwersahan kag boluntaryo nga pagtingob sang mga pinakadalagku nga korporasyon sa mga pangunahon nga industriya pareho sang telepono kag komunikasyon, eroplano, kompyuter, bulong, bangko, mass media, kag depensa.

2. Ano ang mga talalupangdon nga epekto sang pagdominar sang monopolyo sa industriya?

Ginakontrol sang mga monopolyo ang mga ginakuhaan sang hilaw nga materyales, kabilugan nga dalagan sang produksyon, presyo kag merkado, pinakaabanse nga teknolohiya kag hanas nga pangabudlay, kag bisan ang partehanay sa ganansya. Ginakontrol nila ang suplay sang mga produkto kag gani makatalana sila sang presyo nga monopolyo. Buot silingon, desaysibo nga ginaimpluwensyahan nila ang lain-lain nga bahin sang produksyon kag baligyaanay.

Nagagamit ang mga monopolyong kumbinasyon sang lain-lain nga pamaagi agud mapasunod sa ila kagustuhan ang mga kapitalista nga yara sa guwa sang ila mga hubon. Mahimo nila nga untaton ang suplay sang mga hilaw nga materyales kag pwersang pangabudlay, serahan ang mga alagyan sang baligyaanay, sistematiko nga panubuon ang presyo sang ila mga produkto, untaton ang pagpautang, kag

iban pa nga mga pamaagi.

Gani makahukhok ang mga monopolyo sang daku nga dugang nga ganansya, sang ganansya nga sobra sa kinaandan nga ginakita sang tanan nga kapital sa industriya. Ang ini nga superganansya nagahalin indi lang sa mga mamumugon nga direkta nga ginahimuslan sang mga monopolyo, kundi tubtob sa bahin nga naangkon halin sa kita sang mas gagmay kag mas mahuyang nga mga kapital, sang mas atrasado nga mga sanga sang industriya kag sang agrikultura nga mas nagakaulihi sa industriya.

Ang monopolyo nagapagamay man sang isip sang mga nagahuray-huray sa sobra nga balor. Direkta nga ginacakop sang monopolyo indi lamang ang produksyon, kundi bisan ang distribusyon sang produkto. Gani nagakadto sa monopolyo ang ganansya sang dati nga separado nga kapital sa komersyo. Nagdaku nga nagdaku ang balor para sa mga monopolyo sa direkta nga pagpasakop kag pagpaayo sa pagbaligya kag adbertaysing.

Ang katuyuan sang kapital sa panahon sang hilway nga kumpetisyon amo ang kinaandan nga tantos sang ganansya. Ang katuyuan sang monopolyong kapital, sa pihak nga bahin, amo ang maksimum nga ganansya. Bangud sa tuman kataas nga konsentrasyon sang kapital, ginalagas sang monopolyong kapital ang pinakadaku nga bulto sang ganansya agud pangbalanse sa pagkupos sang tantos sang ganansya. Gani, dominasyon, pagpangpilit kag kalakasan agud protektahan kag labi nga pabaskugon ang dominasyon ang basehan nga pagsulundan sang monopolyong kapital.

Ang transpormasyon sang hilway nga kumpetisyon pakadto sa monopolyo nagresulta sa tuman kadaku nga pagsulong sa sosyalisado nga kinaiya sang produksyon. Labi nga ginpataas sini ang produktibidad sang pangabudlay base sa kooperasyon kag organisasyon sang pagduhu-duho sang pangabudlay, kag pagtingob sang moderno nga teknolohiya kag pagtrabaho sang tawo. Partikular nga talalupangdon ang sosyalisado nga kinaiya sang pagtuga kag pagpauswag sang teknolohiya.

Apang nagapabilin nga pribado ang pag-angkon sa mga produkto bangud nagapabilin ang pribado nga pagpanag-iya sang pila lang sa mga kagamitan sa

produksyon. Ang paghari kag pagpagusa sang pila ka monopolyo kapitalista labi nga nagabug-at, baraghal kag makasulumpa.

Sa panahon sang imperyalismo, nagaluntad ang monopolyo sa sulod sang kabilugan nga pormal nga balayon sang kumpetisyon. Apang labi lang nga ginapunggan sang mga monopolyo ang kumpetisyon. Nagatingkad ang planado nga kinaiya sang produksyon, apang bangud nagapabilin ang pribado nga pagpanag-iya kag padayon ang operasyon sang merkado, ang pagplano sa produksyon tubtub sa isa ka lebel lang, kinaandan sa lebel sang mga indibidwal nga korporasyon. Gani tigaylo nga mapangibabawan ang anarkiya sa produksyon labi nga nagalala ini.

Ang basehan nga huyog sang mga monopolyo amo ang magdominar, maggamit sang kalakasan kag sang lain-lain nga pamaagi, tadlong man ukon tiko, agud pangapinan kag labi nga pabaskugon ang ila dominasyon. Sa pihak nga bahin, yara ang kumpetisyon sa tunga sang mga monopolyo kag mas gagmay nga kapital, kag dugang pa, sa tunga sang mga monopolyo mismo. Ang mas gamay nga kapital ginakuga kag gina-ipit sa nagkalain-lain nga pamaagi. Kadungan sini, ang monopolyo sa isa ka sanga sang industriya nagamaniobra agud madominar kag malabawan ang iban nga monopolyo sa iban nga sanga sang industriya. Ang mga bag-o nga monopolyo nagamaniobra agud matulod ang mga daan nga monopolyo kag makontrol ang mga ini. Kag bangud mga higante ang nagasungayay, labi nga nagasingki ang inaway.

Gani tigaylo nga luwason ang kapitalismo sa mga basehan nga kontradiksyon sini, ang imperyalismo labi lamang nagapalala sa yadto nga mga kontradiksyon. Sa baylo nga madula, ang mga krisis sang kapitalismo nagahimo nga mas masingki kag mas makahalalit.

B. Kapital sa pinansya kag oligarkiya sa pinansya

1. Ano ang kapital sa pinansya kag oligarkiya sa pinansya?

Ang kapital sa pinansya amo ang kwarta nga kapital nga kontrolado sang mga monopolyo nga bangko kag ginagamit sa industriya. Ini ang pagtingob sang

monopolyo nga kapital sa industriya kag monopolyo nga kapital sa bangko, nga ginadominar sang naulihi.

Ang oligarkiya sa pinansya amo ang gamay nga numero sang mga pinakagamhanan nga kapitalista nga nagakontrol sa kapital sa pinansya. Ginakontrol nila ang mga pinakadalagku nga bangko kag kumpanya sa pinansya, subong man ang pinakadalagku nga korporasyon sa industriya. Nagasentralisa sila sang gahum sa pinansya, produksyon, baligyaanay, kag bug-os nga ekonomiya. Sa oligarkiya sa pinansya, nagalab-t sa tama kataas nga lebel sang konsentrasyon sang manggad kag gahum sa sistemang kapitalista sa halintang sang imperyalismo.

Ang pagpangibabaw sang kapital sa pinansya, kag sang oligarkiya sa pinansya, isa ka sandigan nga kinaiya sang imperyalismo. Ang mga monopolyo nga bangko nagatungod sang sentral nga papel sa imperyalismo. Nagabenepisyo sila sang tama kadaku nga gahum nga nagapangibabaw sa komersyo kag industriya. Angkon nila ang dagway, apang dagway lamang, sang unibersal nga pagsuma kag distribusyon sang mga kagamitan sa produksyon sa bug-os nga katilingban nga kapitalista.

Indi subong sini ang pusisyon sang mga bangko sadtong halintang sang hilway nga kumpetisyon. Ang mga bangko sadto nagatungod lamang sang katungdanan sang tagpatunga sa bayadanay sa produksyon kag bayluhanay. Ginakolekta nila ang nagkalain-lain nga dagway sang kita nga kwarta sang mga kapitalista kag pumoluyo para sa gamit sang mga kapitalista. Ang kwarta nga indi aktibo ang ginahimo nila nga aktibo kag nagakita sila, gani, sang ganansya.

Apang kadungan sang madasig nga pagdaku kag konsentrasyon sang produksyon, natabo man ang madasig nga pagdaku kag konsentrasyon sang kapital sa pinansya -- sa mga bangko, mga kumpanya sa huyog kag sa seguro. Kon paano nagtuhaw ang mga monopolyo sa industriya, kasubong man ang mga monopolyo sa bangko. Ginlamon sang dalagku nga bangko ang mga magagmay, ginhimo sila nga mga sanga ukon gani ginpaidalum sila sa gahum sang una. Nasentralisa sa mga higante nga bangko ang kontrol sa tanan nga kapital kag kita. Kag pareho man sa industriya, sa mga bangko nagakalasugot kag nagahimbunanay ang pinakadalagku agud labi nga hugton ang kontrol nila sa

sistema sang pinansya.

Kag sang makonsentra sa pila ka higante nga bangko ang bulto sang kapital sa pinansya, nabaliskad ang relasyon sang mga bangko kag sang industriya. Halin sa dati nga pagpangibabaw sang industriya, mas nangin dominante ang pusisyon kag mas daku ang gahum sang mga bangko.

Ginpaidalum sang mga ini sa ila kontrol indi lamang ang lapta-lapta nga mga kapitalista nga talapuanan kag mga operasyon sang mga ini, kundi ang kabilugan sang kapitalista nga katilingban:

Una, bangud nakonsentra sa pila lang ka bangko ang negosyo sa pagsabat sa mga pinansyal nga kinahanglanon sang industriya, nagatingob man sa yadto nga mga bangko ang eksakto nga impormasyon nahanungod sa kahimtangan sang pinansya kag negosyo sang mga kapitalista sa industriya. Nagakadto sa kamot sang pila lang ka bangko ang mga instrumento agud kontrolon ang produksyon kag ang bug-os nga ekonomiya.

Ikaduha, nakontrol sang mga higante nga bangko ang iban pa nga kapitalista nga talapuanan paagi sa pagpagamay ukon pagpadaku sang pautang, sa pagpadasig ukon pag-sablag diri. Ang mga kapitalista sa industriya napilitan magpangutang sa mga bangko agud makatukod sang bag-o nga negosyo ukon makapadaku sang dati. Nagasalig sila sa pautang sang bangko bisan sa pagpinansya sang ila regular nga operasyon.

Kag ikatatlo, madesisyunan sang mga higante nga bangko ang kadakuon sang pagakitaon, kadasigon sang pag-uswag, kag bisan ang pag-usmod sang iban nga mga kapitalista.

Ang mga higante nga bangko nagahimo nga gamhanan nga base agud tingbon kag angut-anguton ang lapta-lapta, dalagku kag gagmay nga kapital sa industriya. Ginalamon kag pwersahan nga ginadominar sang mga higante nga bangko ang mas magagmay nga kapital sa industriya. Kag pagkatapos, sila naman ang nagapakightingob, nagapakighimbon, nagapakigbayluhanay sang

sosyo kag nagapakigtukod sang naga-angtanay nga hubon sang mga direktor sa mga pinakadalagku nga monopolyo sa industriya.

Sa pagtingob sang kapital sa bangko kag industriya, ang kinaandan nga dagway amo ang sistema sang nagaangtanay nga mga subsidyaryo nga nagakontrol sa iban pa nga subsidyaryo. Paagi sa sistema nga ini, makontrol sang mas gamay nga porsyento apang konsentrado nga bahin sang kabilugan nga kapital sang isa ka korporasyon ang mas daku, apang lapta-lapta, nga bahin sang kapital. Nagagamit ang kapital sang bangko agud magkontrol sa iban nga kapital nga pila ka napulo ka pilo nga mas daku.

Tuman kataas sang konsentrasyon sang kapital nga pinansya sa mga imperyalista nga pungsod sa subong. Sa US, halimbawa, ang 12 ka pinakadalagku nga bangko sadtong dekada 1980 ang nagakontrol sa 22 porsyento sang lokal nga propyedad sang 14,500 bangko kag sa 75 porsyento sang propyedad sang mga ini sa iban nga pungsod. Kontrolado sang Grupo nga Rockefeller ang 16 ka bangko kag iban pa nga kumpanya sa pinansya nga may kabilugan nga propyedad nga kapin sa 121.8 bilyon dolyares.

Sa Hapon naman, may 20 ka dalagku nga bangko nga napasakop sa pinakadalagku sa bilog nga kalibutan kag may kabilugan nga propyedad nga kapin 995.8 bilyon dolyares. Ang anum sa mga ini, nga kontrolado sang mga zaibatsu, ang may gintingob nga propyedad nga kapin sa 554.6 bilyon dolyares.

Sadtong temprano nga bahin sang dekada 1980, may ara sang 17 ka pinakadalagku nga grupo nga pinansyal kag industriyal nga nagakontrol sa kapin 420 ka dalagku nga korporasyon sa US. Ang 197 sa 420 korporasyon nga ini ang may propyedad nga kapin sa isa ka bilyon dolyares ang kada isa, kag may kapin sa 708 bilyon dolyares nga gintingob nga propyedad. Indi hamak nga mas madamo pa nga korporasyon ang nakontrol sang mga grupo nga ini paagi sa pautang.

Sadtong 1976, ang pinakadaku nga grupo nga pinansyal kag industriyal sa US amo ang grupong Rockefeller. Kontrolado sini ang 48 ka korporasyon nga ang taga sini may propyedad nga bilyon dolyares ukon masobra pa; tanan-tanan, ang propyedad sang 48 korporasyon nga ini naglab-ot sa \$221.8 bilyon.

Kontrolado man sang grupong Rockefeller ang 46 ka korporasyon nga ang tagsa milyon dolyares ukon masobra pa ang balor sang propyedad. Kag sa 13 ka iban pa nga korporasyon nga ang kabilugan nga propyedad may balor nga \$79.4 bilyon, may kontrol man ang grupong Rockefeller kabahin ang iban pa nga mga grupo.

Subong sini ang datos para sa lima ka pinakadalagku nga grupong pinansyal kag industriyal sa US:

GRUPO	Isip sang Korporasyon (Kabilugan nga Balor sang Propyedad, Bilyon Dolyares)		
	Bilyon Dolyares ang Propyedad	Milyon Dolyares ang Propyedad	May Iban nga Grupo nga Kasosyo sa Kontrol
Rockefeller	48 (\$221.8)	46	13 (\$79.4)
Morgan	25 (\$76.5)	44	11 (\$38.9)
Bank of America	15 (\$60.8)	20	3 (\$5.8)
Prudential	9 (\$54.4)	9	7 (\$55.8)

Sa Hapon naman, may anum ka pinakadalagku nga grupong pinansyal kag industriyal nga ginatawag nga "modernong zaibatsu" (Mitsubishi, Sumitmo, Fuji, Sanwa, Dai-ichi, Kangyo) nga may 190 myembrong korporasyon nga nagapanag-iya sa 22 porsyento sang tanan nga sosyo kag 23 porsyento sang tanan nga propyedad sang tanan nga kumpaniya. May kontrol ang mga grupong ini sa 8,746 kumpaniya nga nagapanag-iya sang 41 porsyento sang tanan nga sosyo kag 31 porsyento sang tanan nga propyedad sang tanan nga kumpaniya.

Sa mga dekada 1980 kag 1990, ang gahum sang kapital sa pinansya kag oligarkiya sa pinansya nagsaka sa bag-o nga lebel. Bunga ini sang walay tupong nga paghabok sang mga depisit sa badyet kag pagpangutang sang mga imperyalistang gobyerno, ilabina ang US; paghabok sang pribado nga

pagpangutang labina kaangot sang mga multibilyon dolyares nga pagtingob kag pagbaklanay sang mga higante nga korporasyon; sang pag-usmod sang pangkalibutanon nga sistema sa pinansya nga nakabase sa dolyar kag pagbulos sang sistema sang nagalutaw nga balor sang kwarta sa bayluhanay nga internasyunal; kag paghabok sang kompyuterisado nga 24-oras-kada-adlaw nga negosyohanay kag ispekulasyon sa kwarta, sosyo kag bono.

Adlaw-adlaw 20 ka bilyon dolyares nga balor sang bono sang gobyernong US ang ginabaligya sadtong 1981. Pag-abot sang 1991 naglab-ot na ini sa 124 bilyon dolyares. Ang mga bono nga ini may mataas nga interes kag nagatiglawas sang pat-ud kag daku nga kita para sa oligarkiya sa pinansya, samtang nagasustento sa depisit nga paggastos sang gobyerno.

2. Ano ang mga epekto sang pagpangibabaw sang kapital sa pinansya kag oligarkiya sa pinansya?

Labi nga ginpadasig kag ginpalala sang pagpangibabaw sang mga higante nga bangko sa industriya ang konsentrasyon sang kapital sa kabilugan kag ang pagtukod sang mga monopolyo. Nakonsentra sa pila lang ka bangko ang paguyat sa libro-de-kwenta sang bug-os nga sahi nga kapitalista kag bisan ang wala ginagamit nga kita nga kwarta sang bug-os nga katilingban. Ang pila ka bangko nga ini nagaserbi nga sentro sang distribusyon sang kapital kag mga kagamitan sa produksyon sang bug-os nga katilingban, pangunahon para sa interes sang pila lang ka monopolyo kapitalista sa pinansya kag industriya.

Sa pagdominar sang kapital sa pinansya, labi pa gid nga naglayo ang pagkabulag sang daan na nga separado nga pagpanag-iya sang kwarta nga kapital kag sang huyog kag pagdumala sa produksyon. Ang pagkabulag nga ini labi pa nga ginapalala sang eksport sang kapital.

Ang oligarkiya sa pinansya nga nagahari sa katilingban ang mga "kolektor sang kupon" (nagatipon sang mga sertipiko sang sosyo kag pautang) nga ang nagapangibabaw nga handom amo ang maghugakom sang pinakadaku nga superganansya sa pinakamadasig kag anuman nga sahi sang pamaagi. Ang

pagpangibabaw sang kapital sa pinansya kag oligarkiya sa pinansya ang labi nga nagapatingkad sang parasitismo kag kagarukan sang sistemang kapitalista.

Sa mga imperyalista nga pungsod, tuman kadaku kag padayon nga nagapadaku ang ganansya halin sa pag-isyu sang mga sosyo, pagmanipular sa merkado sang sosyo, pagpautang kag pagbaligya sang mga bono, komisyon sa mga transaksyon sa pinansya, kag ispekulasyon sa kwarta, duta, bulawan kag pilak, tugang-arte kag malahalon nga mga hilaw nga materyales.

Ginagamit sang oligarkiya sa pinansya ang monopolyo nila sa kapital agud makahukhok sang nagatalangkas nga ganansya halin sa yadto nga mga aktibidad, nga bulag sa produksyon apang nagahukhok sang "buwis" sa bilog nga katilingban. Kapin pa, ang ganansya halin diri ang nagabug-os sa nagapadaku nga bahin sang kabilugan nga kita sang katilingban kag labi lang nga nagapabakod sa paghari sang oligarkiya sa pinansya.

Ang kabilugan nga balor sang mga transaksyon sa merkado sang kwarta, sosyo kag bono, suno sa isa ka kwentada, ang 30 tubtob 40 ka pila ang kadakuon sa aktwal nga balor sang bili sang mga produkto kag serbisyo. Sa internasyunal nga merkado sang kwarta lamang, kapin sa isa ka trilyon olyares ang nagabayluhanay sang kamot sa adlaw-adlaw. Sa pagsugal sang binilyon-bilyon ka dolyares kag walay-untat nga pagsulod-guwa sa lain-lain nga sentro sang baligyaanay sa kwarta, ang mga higante nga kapitalista sa pinansya agakita ukon nagapyerde sang minilyon-milyon ka dolyares sa dyutay lang nga pagkibu sang tantos sang bayluhanay sang kwarta.

Sa pagdominar sang kapital sa pinansya labi nga nagabaskog ang huyog sang sistemang kapitalista nga magarok. Subong man, sa pihak sang huyog nga ini, posible pa gihapon ang madasig nga pag-uswag sa pila ka sanga sang industriya, sa pila ka pungsod, sa pila ka panahon. Apang ang kasubong nga pag-uswag mas labi pa nga indi-alalangay. Labi nga nagadaku ang lang-at sa tunga sang burgesya kag ordinaryo nga mamumugon, sang mga kapitalista nga monopolyo kag indi-monopolyo, sang industriya nga mabug-at kag mataas ang teknolohiya kag mga industriya nga mamag-an kag magamay kag nahanunga, sang industriya kag agrikultura, kag labina sa tunga sang mga pungsod kapitalista kag sa mga banwa nga kolonya kag malakolonya. Talalupangdon ang

paghinay sang pagdaku sang ekonomiya sang mga pinakamanggaranon nga pungsod kag ang mabaskog nga huyog nga pungan ang mas mauswag nga teknolohiya agud amligan ang superganansya sang mga monopolyo. Hasta gid nga ginahamulag sa produksyon ang daku nga numero sang mamumugon pakadto sa serbisyo kag sekundaryo nga produksyon. Ginawarik ang pagpangapital kag paggamit sa duta pakadto sa luho kag kalingawan sang dalagku nga burges.

3. Ano ang importante nga mga pagbag-o sa estado sa mga imperyalista nga pungsod sa panahon sang monopolyong kapitalismo? Ano ang kapitalismo nga monopolyong estado?

Ang pagkagarok sang sistemang kapitalista sa panahon sang imperyalismo makit-an indi lang sa patag sang ekonomiya, kundi pati sa pulitika kag sa bilog nga katilingban, indi lang sa paghari sang imperyalismo sa kaugalingon nga pungsod, kundi labi sa paghari sini sa bug-os nga kalibutan.

Kadungan sang konsentrasyon sang gahum pang-ekonomiya ang konsentrasyon sang gahum pangpulitika. Naghugot nga naghugot ang kontrol sang mga monopolyo kapitalista sa estado tubtob nagbag-o ang estado halin sa pagtindog nga tiglawas sang tanan nga kapital pakadto sa pagtiglawas sang gamay nga numero sang monopolyo kapitalista. Ang mga pangunahon nga tiglawas sang monopolyong kapital amo ang nagauyat kag nagabuslanay sa mataas nga mga pusisyon sa negosyo, gobyerno, akademya kag mass media. Ang suporta nga pinansyal kag suporta sang monopolyo nga mass media ang desaysibo sa pagdaog sa mga eleksyon. Ang mataas nga mga burukrata nga militar kag sibil nga tampad nga nagaserbi sa monopolyo nga kapital ginapat-ud nga mas manggaran ang posisyon sa tion nga nagretiro paagi sa mga pusisyon sa negosyo nga mataas ang kita ukon indi gani mga kontrata nga tama ka mapuslanon. Ang mga asosasyon sang mga monopolyo kapitalista sa nagkalain-lain nga industriya mauswag kag permanente nga makinarya sa bastante nga pagsuperbisar sa tanan nga halambalanon sa polisiya sang estado nga may kaangtanan sa interes nila, pag-"lobby" sa mga mamalidha, kag pag-impluwensya sa upinyon publiko. Ang mga malahalon nga mga polisiya sang estado

kinaandan nga ginhimo sa inisyatiba ukon indi gani sing may partipisasyon sang mga pangunahon nga tiglawas sang mga monopolyo kapitalista.

Ang estado, sa pihak nga bahin, nagasakop sang nagapalapad nga nagapalapad nga hilikuton sa ekonomiya kag pagdumala sang ekonomiya para sa interes sang monopolyong kapital. Ang monopolyo kapitalismo natransporma sa kapitalismo nga monopolyo nga estado -- ang pagtingob sa isa lang ka makinarya sang tuman kadaku nga gahum sang monopolyo nga kapital sa tuman kadaku nga gahum sang estado kag ang pagpaidalum sang minilyon-milyon ka tawo sa organisasyon sang kapitalismo nga estado.

Labi nga ginpadasig kag ginpalala sang Una nga Inaway Pangkalibutanon ang transpormasyon sang monopolyong kapitalismo sa kapitalismo nga monopolyong estado. Lubos nga nagpangibabaw ini sa mga pangunahon nga imperyalista nga pungsod antes ang Ikaduha nga Inaway Pangkalibutanon. Nagdominar sa Alemanya, Italya kag Hapon ang pasismo: ang hayag nga terorista nga pagginahum sang mga pwersa sa punta nga tuo nga nagatiglawas sa interes sang oligarkiya sa pinansya. Sa US kag Britanya naman, ang kapitalismo nga monopolyong estado nakabeste sa programa nga New Deal kag polisiya nga Keynesian nga nagasakdag sa direkta nga pagpaandar sang estado sa ekonomiya agud kontrahon ang mga krisis sang kapitalismo. Nagtulod man sa pagpangibabaw sang kapitalismo nga monopolyong estado ang pagpangibabaw sa tanan nga imperyalista nga pungsod sang waay taros (senseless/unreasonable) nga paindisanay sa armas kag paghanda para sa inaway.

Sa kapitalismo nga monopolyong estado:

- 1) Naglapad nga naglapad ang sektor sang ekonomiya nga publiko ukon pagpanag-iya sang estado. Direkta nga nagapangapital ang estado sa mga industriya nga esensyal apang nagakinahanglan sang tuman kataas nga kapital ukon indi gani labi nga manubo ang tantos sang kita, halimbawa sa komunikasyon kag transportasyon. Kon kinahanglan ang daku nga kapital agud pauswagon ang teknolohiya, masami nga ginapasa sa estado ang pagpangapital ukon indi gani nagasosyo ang estado kag mga monopolyong kapitalista. Kon mauswag na kag nagakita na ang

teknolohiya, masami nga ginabaligya ini sa pribadong sektor. Kinaandan nga ginapabangdan sa kasubong nga pagbuhos sang pondo pangpubliko sa interes sang pribadong monopolyong kapital ang kakinahanglanon nga maglagas ukon magpakig-unahay sa iban nga imperyalista nga pungsod.

- 2) Ang mga kontrata pangmilitar sang estado nangin malahalon nga pamaagi sa pagpat-ud sa tuman kadaku nga superganansya sang mga monopolyo. Ang badyet militar sang US bisan pagkatapos magkalarusdak ang rebisyunismo sa Unyon Sobyet kag Sidlangan nga Europa kapin sa 250 bilyon dolyares (kumparar sa kulang 10 ka bilyon dolyares antes sang Una nga Inaway Pangkalibutanon, nga kwentado sa balor sang dolyar sadtong 1992) nga natalana ang daku nga bulto sa mga kontrata sa depensa. Ang ginatawag nga "military-industrial complex" ang talalupangdon nga bahin sang kapitalismo nga estado sa mga imperyalista nga pungsod.
- 3) Binilyon-bilyon dolyares ang ginahatag nga subsidyo sa monopolyong kapital. Talalupangdon nga mga halimbawa ang tuigan nga subsidyo sa agrikultura, ang 150 bilyon dolyares nga gin-gastos sang gobyernong US agud luwason ang mga institusyon sa pinansya nga nagkalaputo sadtong mga tuig 1980 kag umpisa sa mga tuig 1990, kag ang 50 bilyon dolyares nga "ayuda" sa Mexico agud amligan ang mga nagapangapital nga US nga naipit sang krisis didto.
- 4) Ang pagpangbuhis kag polisiya sa kwarta kag interes ginagamit nga gamhanan nga armas agud bag-uhon ang distribusyon sang kita sang mga pumoluyo nga nagatrabaho kag magagmay nga kapitalista para sa benepisyo sang mga monopolyo. Halin sa panahon ni Reagan tubtob subong nga administrasyon ni Clinton nagaluntad ang pagpangbuhis kag paggastos nga hayag nga pabor sa monopolyong kapital kag kontra sa gagmay nga pumoluyo. Ang resulta amo ang labi nga paglala sang indi pag-alalangay sa kita sang mga pinakamanggaran nga saray kag sang kadam-an sang populasyon.
- 5) Naghabok ang pungsudnon nga badyet sang gobyerno, depisit sa badyet kag pagpangutang sang gobyerno. Sadtong 1900 ang pungsudnon nga badyet sang US mga tunga ka bilyon dolyares kag ang utang sang

pungsudnon nga gobyerno kapin sa 1.25 bilyon dolyares. Sadtong 1992 ang badyet sang US 1.5 trilyon dolyares, kag ang depisit sa badyet 345 bilyon dolyares (5.8% sang GNP). Ang badyet sang US nagatiglawas sa 25% sang GNP, samtang ang sa iban pa nga imperyalista nga pungsod indi hamak nga mas mataas pa, bagay nga nagareplektar sa daku nga direkta nga papel sang estado sa ekonomiya.

Sa tion sang imperyalismo, ang estado nagatungod sang desaysibo nga papel sa pagdipara sa tayuyon nga pagkulekta sang superganansya sang monopolyong kapital, kag pagtuga sang mga kondisyon agud padayon nga mapadaku ang monopolyong kapital. Ang mga ini ginatungdan sang estado pareho sa sulod kag guwa sang imperyalistang pungsod.

Sa mga tion sang krisis, ginadiparahan sang estado ang monopolyong kapital kag superganansya. Nagamaniobra ini agud ipasa ang palas-anon sa krisis sa mga kolonya kag malakolonya, sa mga kakumpitensya nga pungsod nga imperyalista, kag sa mga mamumugon, petiburgesya kag gamay kag nahanunga nga kapitalis ta.

Bangud sa sobra nga pagpagutom sa mga kolonya kag malakolonya, nagapaus-os nga kahimtangan sang mga pumoluyo sa mga kapitalistang pungsod, kag kadungan sini nga pagsulong sang mga paghimakas sang mga mamumugon kag mga pumoluyo, padayon nga nagatingkad ang huyog sang paghari nga burges pakadto sa reaksyon, kalakasan kag pagpanglupig.

Kabahin sang nagatalangkas nga superganansya nga ginabaton sang oligarkiya sa pinansya ang ginagamit nga pangsulsol sa gamay nga pribilehiyado nga saray sa kubay sang mga mamumugon. Ang saray nga ini nga nagabug-os sang gamay nga minority nagabaton sang mas mataas nga suhol, mas pat-ud nga empleyo kag nagabenepisyo sang burges nga talaksan sa pagpangabuhi. Ang saray nga ini ang gintawag nga aristokrasya sa pangabudlay nga nagaserbi nga baseng sosyal sang oportunistang kag repormismo sa kahublagan sang mamumugon. Sila ang pangunahon nga instrumento sang oligarkiya sa pinansya agud ipasulod ang kahublagan sang mamumugon sa istruktura sang estado nga burges. Ini ang nagasablag sa sahi nga mamumugon agud tukuron ang ila nagakinaugalingon nga kusog sa pulitika kag isulong ang mga paghimakas batok sa pagpang-ulipon

sang suhol.

Pagkatapos sang Ikaduha nga Inaway Pangkalibutanon, ang ekonomiya sang mga imperyalista nga pungsod nag-agom sang malawig-lawig nga panahon sang madasig nga pagdaku. Bunga ini sang pinasahi nga kadakuon sang kinahanglanon sa mga kagamitan sa produksyon kag mga produktong pangkonsumo pagligad sang malaparan nga halit sa produksyon, transportasyon kag mga sentro sang populasyon sadtong Ikaduha nga Inaway Pangkalibutanon. Ang ekonomiya sang US nga wala naguba sang inaway ang dalagkuan nga nagpaguwa sang sobrang kapital sa mga nahalitan nga pungsod, bagay nga nagtulod sang madasig nga pagdaku sang kapitalistang produksyon sa kabilugan.

Base sa yadto nga paglapad sang produksyon kag sa kahimtangan nga natukod ang sosyalista nga kampo pagkatapos sang inaway kag nagsulong ang mga rebolusyon sa pungsodnon nga paghilway, ginpabilin sang mga imperyalista nga pungsod ang mataas-taas nga lebel sang suhol kag mga serbisyo pangkatilingban nga ginagastuhan halin sa pondo pangpubliko kadungan sang waay untat nga pagsab-og sang modernong mass media kag akademya sang anti-komunista nga pagpatalang kag pagpamahog. Bisan pa padayon nga nagdaku ang sobra nga balor nga ginakuha sang mga kapitalista, napakalma ang mga mamumugon kag nagdominar sa kahublagaan sang mamumugon ang repermismo, oportunismo kag rebisyunismo.

Apang nag-untat ang tion sang madasig nga pagdaku sadtong nagahingapos ang dekada 1960. Halin sadto, nagsingki nga nagsingki ang banggianay sang mga mamumugon kag burgesya, ang banggianay sang kapital nga monopolyo kag indi monopolyo, kag ang banggianay sang lain-lain nga monopolyo nga hubon. Minilyon-milyon ang ginapahalain sa trabaho kada tuig agud pagamayon ang gastos sa produksyon kag padakuon ang ganansya. Umpisa 1990 tubtob 1994, 10 ka milyon ang nadugang sa wala sang trabaho kag may isa ka pagtantya nga magalab-ot sa 60 tubtob 70 milyon ang kabilugan nga isip sang wala sang trabaho sa mga mauswagon nga pungsod kapitalista.

Ang padayon nga nagapagamay nga numero sang mamumugon ginapaidalum sa nanari-sari nga polisiya sang "deregulasyon" kag "pleksibilisasyon" sang

pagtabaho agud padayon nga magtuga sang nagapadaku nga kantidad sang produkto sa mas manubo nga suhol. Suno sa isa ka pagtuon, nagnubo sang 6.4% kada tuig ang por yunit nga gastos sa paghimo sang industriyang US umpisa 1985 tubtob 1995. Ginadugangan ang pagpuga sa ila sang sobra nga balor.

Kadungan, ginapasa nga ginapasa sa mga mamumugon kag gagmay nga pumoluyo ang kabug-aton sang palas-anon sa buhis samtang ginapadaku ang pagbuhin sa buhis sa ganansya sang mga monopolista. Samtang ginasalhinan nga ginasalhinan ang mga basehan nga serbisyo pangkatilingban, labi nga ginapadaku ang mga subsidyo kag suporta sang estado sa mga monopolyo. Gani samtang sadtong 1950 tubtob 1978 nagsaka ang kita sang tanan nga saray sang pamilya sa US, ang pinakamanggaran nga mga pamilya na lamang ang padayon nga nagdaku ang kita sadtong 1978 tubtob 1993. Ang kita sang mga pinakamanggaranon nga pamilya (1% sang populasyon) nagabug-os sang 31% sang kita sang tanan nga pamilya sadtong 1983 kag naglab-ot pa sa 37% sadtong 1989. Sa pihak nga bahin, tatlo ka milyon ang wala sang puluy-an. Suno sa isa ka pagsuma, mga 100 milyon ka pumoluyo sang mga industriyalisado nga pungsod ang ara sa kategorya sang imol.

Gani ubos-ikasarang nga gin-gamit sang monopolyong kapital ang modernong mass media, ang pinakamanami nga mga teknik sang adbertyasing, kag ang bilog nga pwersa sang burges nga hangaway pang-ideolohiya agud pakalmahon kag pasugton ang nagakakibang nga masang mamumugon.

Kadungan ang nagabaskog nga nagabaskog nga ahitasyon nga rasista kag neopasista. Nagasingki ang mga polisiya sang estado nga malupig kag kontra sa mga mamumugon nga minorya sa umpisa apang nakahana man sa iban pa nga seksyon sang sahi nga mamumugon.

K. Eksport sang kapital

1. Ngaa nagtampok ang papel kag kamalahalon sang eksport sang kapital sa monopolyo nga halintang sang kapitalismo?

Isa ka pinasahi nga kinaiya sang imperyalismo ang pagtampok sang papel kag kamalahalon sang eksport sang kapital. Ang oligarkiya sa pinansya nagakita

sang higante nga superganansya halin sa pagpangapital kag pagpautang sa iban nga pungsod. Halimbawa, ang 50 porsyento nga propyedad sang pinakadaku nga mga bangko sang US yara sa iban nga pungsod, kag ang 56 porsyento sang kita nila halin sa iban nga pungsod.

Sa tion sang imperyalismo, ang bug-os nga kalibutan natunga sa duha ka bahin -- sa isa ka bahin, ang pila lang ka pungsod nga manggaranon sa kapital (US, Hapon, Pransya, Britanya, Alemanya, Italya, Canada) kag nagabenepisyo sing maayo sa pagpangapital kag pagpautang sa iban nga pungsod; kag sa pihak nga bahin, ang labi nga mas madamo nga pungsod nga kulang sa kapital (ang kadam-an sang pungsod sa Asya, Amerika Latina kag Aprika) kag nakahigut sa manggaranon nga mga pungsod bangud sa pautang kag direkta nga pagpangapital. Indi lamang nagapangibabaw ang monopolyo sang kapital sa pinansya sa mga mauswagon nga kapitalistang pungsod, kundi may monopolyo nga posisyon man sa bug-os nga kalibutan ang pila lang ka pungsod nga tama ka manggaranon sa kapital.

Ang eksport sang kapital, ang pagdaku sini kag ang kamalahalon sini resulta sang sobra-sobra nga akumulasyon sang kapital sa mga imperyalista nga pungsod. Madasig nga makakonsentrar ang oligarkiya sa pinansya sang tuman kadaku nga kapital paagi sa monopolyo nga kontrol nila sa pinansya, produksyon kag merkado. Apang kadungan sini, madasig man ang relatibo nga pagkitid sang patag sang pagpangapital sa sulod sang kaugalingon nga pungsod, nga mapuslanon para sa monopolyong kapital. Gani ginaeksport sang mga monopolyo ang ila sobra nga kapital sa iban nga pungsod sa katuyuan nga mapangapinan kag mapadaku pa ang ila ganansya kag porsyento sang ganansya. Sa pag-eksport sang kapital, mas mapakusog sang monopolyong kapital ang iya pusisyon sa kaugalingon nga pungsod kag sa kalibutan.

Nahimo nga posible ang pag-eksport sang kapital sa mga atrasado nga pungsod bangud paagi sa kolonyalismo, nasuyop ang mga ini sa pangkalibutan nga kapitalista nga bayluhanay. Ginwasak sang kolonyalismo sang mga bag-o nga nagadominar nga pungsod nga kapitalista, ang Inglatera sa partikular, ang produksyon nga nakabase sa kumbinasyon sang agrikultura, paghayupan kag paghuman-sa-kamot sang mga kolonya kag ginpalapnag ang baligyaanay kag ekonomiya nga nakabase sa kwarta -- agud palaparon ang merkado sang ila mga

human nga produkto kag ang pagakuhanan sang barato nga mga hilaw nga materyales. Nagtuhaw sa mga kolonya ang mga panugod nga sistema sang transportasyon, ang internal nga merkado bisan pa limitado, kag ang suplay sang kusog-pangabudlay sa merkado. Kag bangud atrasado ang mga kolonya, kulang ang kapital, tama ka barato sang suhol kag hilaw nga materyales, kag manubo ang presyo sang duta sa mga ini. Gani napat-ud ang tuman kataas nga ganansya sang pagpangkapital.

Ang eksport sang kapital nagadagway sang direkta nga pagpangapital, pautang, ayuda, kgbp. Nagapanginpulos ang mga monopolyong kapitalista sa eksport sang kapital indi lang bangud sa daku nga ganansya kag mataas nga interes. Maseguro man nila ang suplay sang barato nga hilaw nga materyales para sa mga industriya sang ila pungsod kag talampukan sang kaugalingon nila nga mga produkto.

2. Paano ginagamit sang monopolyong kapital ang direkta nga pagpangapital sa iban nga pungsod agud magpuga sang higante nga superganansya?

Suno sa istatistiks sang UN, ang neto nga nagsulod sadtong 1970-1980 sa Ikatatlong Kalibutan nga direkta nga pagpangkapital naglab-ot sa 62.6 bilyon dolyares. Sa yadto man nga tion, nagguwa sa mga natungdan nga pungsod pakadto sa mga pinakamanggaranon nga pungsod ang ganansya nga 139.7 bilyon dolyares. Kada dolyar nga ginkapital sa mga atrasado nga pungsod, nagabalik sa mga imperyalista nga pungsod nga nagpangapital ang halos 1 dolyar kag 20 cents.

Sadtong 1980, ang kabilugan nga direkta nga pagpangapital sang US sa iban nga pungsod naglapaw sa 213.4 bilyon dolyares: kapin sa 157 bilyon dolyares sini ang yara sa mga industriyalisadong pungsod kag kapin sa 52.6 bilyon dolyares sa mga atrasado nga pungsod. Ang ganansya nga ginbalik sa US sadtong 1980 naglapaw sa 42.5 bilyon dolyares. Sa mga industriyalisado nga pungsod, ang tantos sang ganansya 18.7 porsyento, samtang 24.6 porsyento sa ikaduha. Nagasunod ang porsyento sang ganansya sang pagpangapital nga US sa mga partikular nga pungsod sadtong 1980: Mexico, 37 porsyento; Brazil, 45

porsyento; Argentina, 44 porsyento; Nabagatnan Korea, 11 porsyento; Venezuela, 14 porsyento; Chile, 40 porsyento; kag Ecuador, 30 porsyento.

Ang dumuluong nga pagpangapital sang Hapon madasig nga nagdaku umpisa 1985. Sadtong 1989, ang ginkapital sang mga monopolyong Hapones sa iban nga pungsod naglab-ot 67.5 bilyon dolyares, ang pinakadaku sa bug-os nga kalibutan. Ang kabilugan nga balor sang dumuluong nga pagpangapital nga Hapones 352.4 bilyon dolyares, ikaduha lamang sa US.

Ang ganansya sang mga monopolyong kapitalista sa pagpangapital sa mga atrasado nga pungsod indi lubos nga makita sa nakabantala nga kita nila. Lapnagon ang nakatago nga pagpaguwa sang ganansya halin sa mga pungsod nga ini. Halimbawa, ang "transfer-pricing": Ang mga hilaw nga materyales kag produkto nga ginabakal sang subsidyaryo sa atrasado nga pungsod halin sa iloy ukon utod nga kumpaniya sa imperyalista nga pungsod ginapatungan ang presyo, kag ginapanubo naman ang presyo sang mga ginabaligya sang nahauna sa naulihi. Mas halog pa nga mahimo ini subong bunga sang paglapnag sang diregulasyon sa pagsulod kag pagguwa sang kapital kag mga ispesyal nga sona para sa produksyon pang-eksport sa mga atrasado nga pungsod.

Daku nga bahin man sang ganansya wala ginapaguwa kundi ginagamit agud labi nga padakuon ang negosyo.

Agud mas madasig nga padakuon ang ila negosyo, ginahimuslan sang mga monopolyong kapitalista ang lokal nga pagpangutang. Nagaagom sila sang mga pabor sa pag-utang sa mga bangko nga lokal nga kon indi man direkta nga kontrolado masarangan nila nga impluwensyahan sa lain-lain nga pamaagi.

Sa direkta nga pagpangapital, mas direkta nga ginakontrol sang mga imperyalista nga gahum ang ekonomiya sang mga atrasado nga pungsod. Direkta nga makontrol nila ang mga pangunahon kag estratehiko nga industriya, ang lokal nga sistema sang pinansya kag lokal nga merkado. Tama kadaku sang ginaganansya nila pangunahon paagi sa pagpanghimulos sa barato nga kusog-pangabudlay kag mga duna nga manggad kag pagsukot sang sobra-sobra para sa teknolohiya kag makinarya. Luwas pa ang tuman kadaku nga benepisyo sa pagpat-ud sang mas malapad nga merkado sang mga produktong imperyalista.

Sa direkta nga pagpangapital sang Hapon sa Europa kag Naaminhan nga Amerika, halimbawa, matingkad nga katuyuan ang pagpakig-agaway sang merkado para sa mga produktong Hapones. Apang sa Asya nga ginbutangan sang mga monopolyong Hapones sang 53.4 bilyon dolyares, matingkad nga katuyuan ang pagtukod sang base sang produksyon para sa mga produkto nga ginaekspor sa merkado nga US kag Europeo. Gani mahimuslan nila ang barato nga kusog-pangabudlay nga suno sa isa ka pagsuma 15-20 ka pilo nga mas barato sangsa sa Hapon. Malibutan pa nila ang mga upang sang US kag Europa sa mga import nga halin sa Hapon kag malikawan ang pagsaka sang produktong Hapones sa pangkalibutanon nga merkado bunga sang pagsaka sang balor sang yen.

Gani ang Hapon na ang pangunahon nga dumuluong nga nagapangapital sa Asya. Nagapanguna ini sa Nabagatnan Korea (49% sang kabilugan nga pagpangapital), Thailand (37%), Taiwan (26%), Indonesia (25%), kag nagapangduha sa Pilipinas kag Singapore. Sidtong 1991 nagalab-ot sa 1.12 milyon ang kabilugan nga isip sang mamumugon kag empleyado sang mga kumpaniya nga Hapones sa Asya.

Bunga sang malala nga pagpanghalit sang krisis sa utangay kag pag-usmod sang merkado para sa mga tradisyunal nga eskport sang mga atrasado nga pungsod, pangunahon nga nagasalig sila sa direkta nga dumuluong nga pagpangkaptal para sa panggasto sa mga depisit sa balanse sa baydanay. Gani nagapaindisanay ang mga reaksyunaryo nga gobyerno sa ikatatlong kalibutan sa paghatag sang nanari-sari nga "insentibo" sa mga dumuluong nga manugkapital. Upod diri ang pagseguro sa manubo nga suhol, paglupig sa mga unyon kag welga, paglibre sa mga buhis, halog nga pagguwa-sulod sang kapital kag ganansya, suporta nga pautang sang gobyerno, kontrata halin sa gobyerno, paggastos sang gobyerno sa mga imprastruktura kag madamo nga iban pa.

Sa pagsutsot sang IMF-WB kag agud may panggasto sa mga depisit sa badyet sang gobyerno, naglapnag man ang "privatization" ukon pagbaligya sang mga korporasyon nga ginapanag-iyahan sang gobyerno. Kadam-an sang direkta nga dumuluong nga kapital sa mga atrasado nga pungsod halin ikaduha nga katunga sang dekada 1980 nagkadto sa pagbakal sang mga korporasyon nga ini nga kinaandan nga ginabug-os sang mga pinakadaku, pinakaestrategiko kag

pinakamataas ang kita. Gani labi pa nga naghugot ang direkta nga pagkontrol sang mga dumuluong sa produksyon kag ekonomiya sang mga pungsod sang ikatatlong kalibutan.

Indi lamang sa mga atrasado nga pungsod nagapangapital ang mga monopolyong kapitalista kundi bisan sa iban nga pungsod nga industriyalisado. Pagkatapos sang Ikaduha nga Inaway Pangkalibutanon, ang kadam-an sang pagpangapital sang US sa iban nga pungsod ginsentro sa Europa kag Hapon. Gani, nadominar sang US ang ekonomiya sang mga ini samtang wala pa makabangon ang mga kapitalista didto, kag binilyun-bilyon dolyares ang ginkinita sang US paagi sa paghimulos sa lokal nga pangabudlay; bayad sa teknolohiya, patent kag lisensya; kag dalagkuan nga eksportasyon sang mga makinarya kag iban pa nga kagamitan sa produksyon kag mga produkto nga pangkonsumo.

Sang makabangon na ang Hapon kag mga kapitalistang pungsod sa Europa, nagdaku man ang kaugalingon nga pagpangapital nila sa iban nga industriyalisadong pungsod. Katuyuan sang yadto nga pagpangapital ang makigbahin sa daku nga kita nga bunga sang madasig nga pag-uswag sang ekonomiya sang mga pungsod nga kapitalista pagkatapos sang inaway. Umpisa dekada 1970 talalupangdon nga katuyuan sang mga imperyalista nga pungsod sa pagpangapital sa mga industriyalisadong pungsod ang pagbakal sang natukod na nga mga kumpanya para sa pagpabakod sang posisyon sa bug-os nga kalibutan kag sa target nga pungsod sa unahay sa teknolohiya kag merkado.

Isa ka porma sang direkta nga pagpangapital nga naglapnag kag nagdaku sa nagligad nga kapin isa ka dekada ang portfolio investments. Ginapasulod ang pagpangapital nga ini indi sa industriya, kundi sa ispekulasyon sa merkado sang sosyo kag bono sang gobyerno kag sa real estate. Madasig nga nagasulod kag nagaguwa sa lain-lain nga pungsod ang pagpangapital nga ini sa pagpangita sang mahapos kag mataas nga tantos sang ganansya. Ang pagdagsa sa isa ka atrasado nga pungsod sang subong sini nga pagpangkapital labi nga nagaganyat sa ispekulasyon, pagkurakot kag pagpatuyang sang limitado nga resorsa sa luho sang mga nagahari nga sahi. Sa pihak nga bahin, ang gulpi nga pagpalagyo naman sini, pareho sang natabo sa Mexico sadtong 1994, nagabunga sang pag-usmod sang lokal nga produksyon kag baligyaanay kag grabe nga pag-

antos sa ordinaryo nga pumoluyo. Sa kadakuon sang ispekulatibo nga kapital nga nagahulag sa kada adlaw, bisan ang pagbululigay sang mga bangko sentral sang mga pinakamanggaranon nga pungsod pila ka beses na nga napaslawan nga kontrolon ang indi kinaandan nga gulpi nga pag-ibwal sang ispekulasyon sa internasyunal nga merkado sa pinansya.

3. Paano ginapanginpuslan sang monopolyong kapital ang pagpautang kag ayuda sa mga atrasado nga pungsod?

Ang pagpautang kag ayuda sang mga monopolyong kapitalista sa mga atrasadong pungsod hugot nga nakaangot sa ila direkta nga pagpangapital sa naulihi. Ang pagpautang, luwas sa nagakita sang tuman ka taas nga interes, ginagamit agud makadikta sang mga polisiya sa ekonomiya, magpuga sang maksimum nga kahalugon para sa dumuluong nga negosyo kag pagpangkapital, maghaklab sang dalagku nga kontrata sang gobyerno, magpalapad sang merkado para sa mga produkto nga imperyalista, kag magseguro nga maipauli sa panahon nga luyag nila ang nagatalangkas nga superganansya nga nahuhuthot nila sa mga atrasado nga pungsod.

Ang pangkalibutanon nga krisis sa utang sang ikatatlong kalibutan nga nagumpisa sadtong dekada 1980 lubos kaathag nga nagalaragway kon paano nagapuga sang superganansya kag higante nga benepisyo ang mga monopolyong kapitalista sa pagpautang sa mga atrasado nga pungsod. Suno sa istatistiks sang UN, ang kabilugan nga utang sa dumuluong sang ikatatlong kalibutan nagdaku sang duha kag katunga nga beses halin 567 bilyon dolyares sadtong 1980 tubtob 1,419 bilyon dolyares sadtong 1992. Sa sulod sang amo yadto nga 12 ka tuig, ang kabilugan nga ginbayad sang ikatatlong kalibutan sa mga nagpautang 1,662 bilyon dolyares, apang padayon pa gihapon nga nagdaku ang ila pagkautang. Kada tuig, ang ginabayad sa pagkautang sang ikatatlong kalibutan nagalab-ot sa 70 bilyon dolyares para sa prinsipal kag 90 bilyon dolyares sa interes.

Umpisa sang maglupok ang pangkalibutanon nga krisis sa utang, sunud-sunod nga plano ang ginpatuman sang mga imperyalista nga pungsod kag sang IMF-WB agud lubaron ini. Ginkonsentra ang pagpautang kag igtalupangod sang

IMF-WB sa pag-obligar kag pagpukpok sa mga pungsod nga nakalubong sa utang nga padayon nga magbayad sa ila utang. Gulpiada kag lubos nga ginpabuhinan ang importasyon kag gastos sang gobyerno; ginpabay-an nga maglugdang ang mga industriya kag serbisyo pangkatilingban; kag gin-urot ang kita sa eksport, kita sang mga migrante nga mamumugon, kita sa pagbaligya sang mga korporasyon sang gobyerno, kag bisan bag-o nga pagpangutang sa guwa para sa polisiya nga "tanang para sa pagbayad sang utang".

Bunga sato, 20 tubtob 30 bilyon dolyares kada tuig umpisa sang 1984 ang neto nga balor nga pilit nga ginpailig halin sa pinakaimol nga mga pungsod pakadto sa pinakamanggaran, nga ang kadam-an sa mga monopolyong bangkong komersyal. Ang kabilugan nga ginbayad sang ikatatlong kalibutan ang halos tatlo ka pilo sang kabilugan nga utang sang mag-umpisa ang mga plano sa paglutas sang krisis sa utang. Mas malala, tigaylo nga mabuhinan, labi nga naghabok ang kabilugan nga utang. Daku nga bahin man sang utang ang ginbaligya sang mga bangko nga may daku nga diskwento sa iban nga monopolyo kapitalista kag ginbaylo naman sang naulihi sa sosyo sa mga korporasyon publiko nga ginsapribado sang mga pungsod nga lugdang sa utang.

Samtang, naglab-ot sa isa ka bilyon ang wala ukon kulang sang trabaho sa ikatatlong kalibutan suno sa istatistiks sang UN. (Indi hamak nga mas daku pa ang problema diri sa pagkamatuod.) Ang isip sang "absoluto nga nagaantos" (nagakabuhi sa 80 cents sa isa ka adlaw), suno man sa istatistiks sang UN, nadugangan sang tubtob 600 ka milyon sadtong dekada 1980 kag naglab-ot sa 1.3 bilyon sadtong 1990. Labi nga nagdaku ang indi pagka-alalangay sa bug-os nga kalibutan: ang kita sang pinakamanggaranon nga 20% sang populasyon sang kalibutan naglab-ot sa 85% sang kabilugan nga kita sa bug-os nga kalibutan umpisa 70% sadtong 1960.

Ang pautang sa mga atrasado nga pungsod pwede nga pribado (pautang sang mga monopolyong bangkong komersyal), kag "upisyal nga ayuda" nga multilateral ukon halin sa mga institusyon internasyunal pareho sang IMF, World Bank kag Asian Development Bank, kag bilateral ukon "ayuda" sang isa ka gobyerno sa isa pa ka gobyerno. Mataas ang interes sang pribado nga pautang, kag daku nga bahin sini malip-ot ang taning sang pagbayad. Nagtampok ini sadtong dekada 1970 sang gin-gamit sang mga monopolyo nga bangko

komersyal ang paghamugasa sang deposito nga dolyar sang mga pungsod nga eskporter sang langis agud engganyuhon ang pagpangutang sang mga pungsod sang ikatatlong kalibutan kag gani gastusan ang pagpalapad sang importasyon sang ulihi sang mga produkto nga eksport sang mga industriyalisado nga pungsod. Ang pagduso sang mga monopolyo nga bangko komersyal, ang pagpatuyang sang mga nagahari nga sahi sa ikatatlong kalibutan sa luho kag mga imported nga produktong pangkonsumo, kag ang waay tupong nga korapsyon kag pagpanakaw sang mga burukratang kapitalista nagbululigay agud ituga ang nangin pangkalibutan nga krisis sa utang pag-abot sang dekada 1980.

Relatibo nga manubo ang interes sang "upisyal nga ayuda" apang nagauluslob ang mga kondisyon nga nagahigot sa "ginaayudahan". Pangunahon sa mga kondisyon nga ini ang pagsakdag sa produksyon para sa eksport, liberalisasyon para sa dumuluong nga puhunan kag balaklonon, pagseguro sang padayon nga pagbayad sa utang sa dumuluong, pagseguro nga halog nga mapagguwa sang mga dumuluong nga kapitalista ang ila kita, pagseguro sa barato kag masinunod-sunod nga kusog pangabudlay, pagtukod sang mga imprastruktura nga suporta sa produksyon pang-eksport kag dumuluong nga negosyo, kag madamo nga iban pa.

Ang bilateral nga "upisyal nga ayuda" hugot nga nakaangot sa direkta nga pagpangapital kag estratehikong interes sang imperyalista nga pungsod. Gani 60% sang "ayuda" sang Japan nga pinakadaku sa subong ang ginatigana sa Asya. Ang pinakadaku nga bulto sang "ayuda" sang Alemanya nagakadto sa Nasidlangan nga Europa nga konsentrasyon man sang pagpalapad sang direkta nga pagpangapital nga Aleman. Ang pinakadalagku nga "ayuda" sang US nagakadto sa mga papet nga gobyerno sang mga pungsod nga yara sa mga rehiyon nga pinakadelikado para sa estratehiko nga interes sang US, pareho sang Israel, Ehipto kag Poland. Daku nga bahin sini ang "ayuda militar" nga nagaseguro sang merkado para sa imperyalistang industriya militar luwas sa mga estratehiko nga benepisyo. Ang mga "ayuda" nga ekonomiko kag militar kinaandan kabahin sang opensiba sang mga monopolyo sa pagpalapad sang eksport.

Ang mga "ayuda pangkauswagan" kag "ideolohiya sang kauswagan" nagsugod nga ibombo sang mga imperyalista sadtong dekada 1960 nga ila gindeklara nga

"dekada sang kauswagan". Sang yadto man nga dekada, natapos ang tion sang madasig nga pagdaku sang ekonomiya sang mga imperyalista nga pungsod kag amat-amat nga nagsingki ang banggianay nila para sa pangkalibutan nga merkado. Ang kabilugan nga resulta sang tataloka dekada sang "ayuda pangkauswagan" amo ang labi nga pagdaku sang lang-at sang kita sang mga pungsod nga manggaranon kag imol, kag ang paglala sang kaimulon kag pagkaatrasado sang kahimtangan sa daku nga mayoriya sang mga pungsod. Pag-abot sang ikatatlo nga dekada sang "pagpauswag", ang ginbayad sa utang sang "ginaayudahan" nagtatlo ka pilo nga mas daku sa "ayuda" sa ila. Sa pagkamatuod, ang natungdan nga "ayuda" nakamaskara nga subsidyo sang mga imperyalista nga gobyerno sa mansig nila monopolyo nga kapital kag pangsutsot kag pangsulay sa mga reaksyunaryo nga sahi nga papet nila sa ikatatlong kalibutan.

Ang higante nga krisis sa utang labi pa nga naglala sa nagligad nga isa kag tunga ka dekada sa madasig nga paghabok sang depisit sa badyet kag utang sang mga gobyerno nga imperyalista, subong man sang pribado nga pagpangutang sang mga korporasyon nga monopolyong kapitalista labina kaangot sang mga multibilyon dolyares nga pagtingob kag paghaklab sa mga higante nga korporasyon. Ang utang sang mga gobyerno sang dose ka pungsod sang European Community 4,000 bilyon dolyares sadtong 1994 samtang ang sa US 4,900 bilyon dolyares. Ang pinakadaku nga bulto sang pautang sang mga bangko nga Hapones sadtong mga tuig 1980 nagkadto sa gobyerno nga US.

Bisan man, indi pareho sang ikatatlong kalibutan, ang manggaranon nga mga pungsod kag mga monopolyo nga korporasyon wala ginaobligar nga iprenda ang bug-os nga manggad kag buasdamlag nila sa tion nga nagakalugdang sa utang. Magamit nila ang ila monopolyo nga posisyon sa ekonomiya, baligyaanay kag pinansya sang bug-os nga kalibutan agud padayon nga makapang-abuso sa sistema sang pautang kag ipasa sa iban ang palas-anon paagi sa pagpuga sang dugang pa nga superganansya.

4. Paano ginahimuslan ang mga pungsod nga atrasado sa kolonyal nga baligyaanay?

Bisan pa mas nagtampok kag nangin labi nga malahalang ang eksport sang kapital sa tiron sang imperyalismo, nagapabilin nga esensyal sa monopolyong kapital ang eksport sang balaklunon kag ang padayon nga pagpalapad sang merkado para diri. Sa pagkamatuod, ang eksport sang kapital ginaseguro nga nagahatag-dalan man sa mas daku nga kita sang mga produkto, nga kinahanglan sa pag-agom sang sobra nga balor nga yara sa balaklunon, kag bugana kag barato nga suplay sang hilaw nga materyales kag pagkaon, para sa pagpagamay sang gastos sa produksyon kag gani pagpasaka sang tantos sang ganansya. Labi nga nagatampok ang aspeto nga ini sang operasyon sang monopolyo nga kapital samtang labi nga nagasingki ang kumpetisyon sang mga pangunahon nga imperyalista nga pungsod sa pagkontrol sang pangkalibutanon nga merkado.

Sining nagligad nga pila ka dekada, kadungan sang direkta nga pagpangapital sa ikatatlong kalibutan, nagdaku ang pag-eksport sang mga imperyalista nga pungsod sang makinarya, naproseso nga hilaw nga materyales kag iban pa nga kagamitan para sa produksyon pang-eksport kag pagproseso sang mga produkto nga pankonsumo sa naulihi. Ang limitado nga manupaktura sa mga ini ang padayon nga nakahigut sa mga imported nga makinarya, panggatong, hilaw nga materyales kag intermedya nga produkto kag nagaserbi pangunahon sa pagpalapad sang merkado para sa mga industriyal nga eksport sang mga imperyalista nga pungsod.

Wala sang basehan nga pagbag-o sa padron sang kolonyal nga baligyaanay sa tunga sang mga atrasado nga pungsod kag mga imperyalista nga pungsod. Monopolyo sang naulihi ang pagbaligya sang mga produktong industriyal, labina sang makinarya kag teknolohiya, kag ang pagbakal sang mga hilaw nga materyales kag produkto nga agrikultural sang mga atrasado nga pungsod. Ang pangkabilugan nga huyog sang baligyaanay nga ini, sa isa ka bahin, amo ang pagbarato sang mga gina-eksport nga mga primarya nga balaklunon sang mga atrasado nga pungsod, nga obligado sila nga ibaligya sa nagapadaku nga nagapadaku nga kantidad agud mamentinar lamang sa dati nga lebel ang ila kita sa eksport. Kag sa pihak nga bahin, ang pagmahal naman sang ginabaligya sang mga imperyalista nga pungsod.

Suno sa istatistiks sang UN, ang proporsyon sang presyo sang mga eksport kag presyo sang mga import sang imol nga mga pungsod nag-us-os halin 100

sadtong 1980 pakadto sa 48 sadtong 1992. Sa natumod nga dose ka tuig, 52% sang matuod nga kita sa eksport sang mga atrasado nga pungsod ang nadula. Buot silingon kon gusto nila nga mabakal sang kita nila sa eksport sadtong 1992 ang kantidad sang mga import nila sadtong 1980, kinahanglan nga mag-eskport sila sang kapin sa doble sang kantidad sang eksport nila sadtong 1980. Sa pihak nga bahin, bunga sang amo ini nga pag-usmod sang balor sang eskport sang mga atrasado nga pungsod, binilyon-bilyon dolyares ang nadugang sa ganansya sang mga monopolyong kapitalista.

Daku nga kahalitan ang gintuga sang subong sini nga indi alalangay nga bayluhanay sang balaklonon sa ekonomiya sang mga atrasado nga pungsod. Padayon nga nagadaku ang depisit nila sa pangluwas nga baligyaanay maluwas pa ang walay untat nga dalagkuan nga pagsaylo sang duna nga manggad kag produkto sang pangabudlay pakadto sa mas manggaran nga mga pungsod. Ini, kadungan ang direkta nga pagpangapital kag pagpautang sang mga imperyalista, ang basehan nga mga kabangdanan sang pagkaarikutoy sang mga atrasado nga pungsod. Sa pihak nga bahin, ginahimuslan sang mga imperyalista ang kondisyon nga ini agud padayon nga makahakot sang superganansya paagi sa labi nga pagpasingki sa nasambit nga mga pamaagi. Samtang huyog sang imperyalismo nga pauswagon ang kapitalismo sa mga atrasadong pungsod, ginaupangan naman sini ang ila lubos nga pag-uswag.

May pila ka pungsod nga ginatawag nga bag-o nga nagaindustriyalisa nga pungsod pareho sang Nabagatnan Korea kag Taiwan nga nakalampuwas sa kaimulon kag nahimo nga makapadaku sang ila produkto nga industriyal paagi sa produksyon para sa eksport pangunahon sa merkado sang US. Hungod nga ginpaburan sila sang mga kontrata sa konstruksyon kag pagsuplay sang mga kagamitan sa mga inaway nga pangsalakay sang US sa Asya kag daku nga lang-at sa merkado nga US. Gin-gamit sila sang imperyalismong US indi lamang bilang mga base sa estratehiko nga paglikup sa sosyalistang Tsina (sadtong panahon ni Mao) kag Naaminhan nga Korea, kundi bilang pangdispley man sang "superyoridad" sang kapitalismo kontra sa sosyalismo. Ginpabay-an sila nga makatipon sang isa ka lebel sang kusog sa ekonomiya kag posisyon sa pangkalibutan nga merkado paagi sa produksyon para sa eksport sang baratuhon nga balaklonon pareho sang panapton, sapatos kag hampanganan kag gamay nga pagproseso sang mga re-eksport nga produktong elektroniks.

Halin didto nakatukod sila sang pila ka basehan nga industriya, nakasulod sa produksyon kag merkado sang pila ka pangmalawigan nga produktong pangkonsumo kag pila ka produkto nga mataas ang teknolohiya. Labi sila nga nakasalig sa mga imperyalista nga pungsod para sa teknolohiya (partikular halin Hapon) kag merkado (partikular sa US) para sa limitado nga ispasyo nga naokupar nila. Kag sa nagligad nga mga tinuig nagapalala ang krisis nga ila ginaatubang bunga sang madasig nga pagkitid sang dumuluong nga merkado para sa ila eksport, pagbaskog sang kumpetisyon halin sa mga pungsod nga mas barato ang kusog pangabudlay, kag nagabaskog nga presyur sang mga imperyalista nga pungsod nga mabangis nga nagaagaway para sa merkado sang mansig nila eksport. Indi lang sa wala nagaluntad ang sitwasyon agud suliton sang iban nga pungsod ang ila pag-uswag nga nakatungtong sa eksport, nakabitin sa alang-alang bisan ang ila ikasarang nga pangapinanan ang lebel sang pag-uswag kag limitado nga ispasyo nga naagom nila.

D. Pang-ekonomiya nga dibisyon sang kalibutan

1. Paano natabo ang konsentrasyon sang kapital kag produksyon sa lebel sang bug-os nga kalibutan?

Ang pagpangibabaw sang mga monopolyo sa mga imperyalista nga pungsod, ang padayon nga paglala sang konsentrasyon sang kapital kag produksyon sa kamot sang pila lang ka daku nga hubon sa pinansya kag industriya, kag ang kadungan nga pag-urot sang manggad sang kalibutan pakadto sa pila lang ka imperyalista nga pungsod -- ang mga ini natural nga nagabunga sang konsentrasyon sang kapital kag produksyon sang bug-os nga kalibutan sa kamot sang pila lang ka internasyunal nga monopolyong hubon. Ang pagtuhaw sang mga internasyunal nga monopolyo isa pa ka basehan nga kinaiya sang imperyalismo.

Antes sang Ikaduha nga Inaway Pangkalibutanon, ang pangunahon nga dagway sang mga internasyunal nga monopolyo amo ang mga organisasyon, kasugtanan kag himbunanay sang mga pinakagamhanan nga monopolyo sang lain-lain nga imperyalista nga pungsod. Sa mga nasambit nga organisasyon kag kasugtanan, ginaduhu-duho nila ang internasyunal nga merkado, mga teritoryo sang pagpangapital, kag mga ginakuhaan sang hilaw nga materyales. Ginakasugtan

nila ang kadamuon sang pagatugahon nga produkto, ang presyo sa merkado internasyunal kag bisan ang kadakuon sang sobra nga ganansya nga maaangkon sang tagsa ka monopolyo sa pagnegosyo sa guwa sang kaugalingon nga pungsod. Ang kumpetisyon sa merkado internasyunal ginaupangan sang himbunanay kag manipulasyon sang mga pinakagamhanan nga monopolyo.

Ang mga halimbawa sang mga internasyunal nga organisasyon kag kasugtanan nga monopolyo amo ang kartel sa langis sang mga monopolyong Amerikano kag Ingles-Olandes, kag ang kasugtanan sa mga produktong elektrikal sang General Electric sang US kag Alemanya. Sadto, ang Amerika Latina teritoryo sang mga monopolyo nga Ingles kag Amerikano; ang Asya iya sang mga monopolyong Ingles, Pranses, Amerikano, Hapones kag Olandes; kag ang Aprika iya sang mga monopolyo nga Europeo.

Pagkatapos sang Ikaduha nga Inaway Pangkalibutanon, nagpadayon ang mga internasyunal nga himbunanay nga monopolista apang ang porma sang monopolyong internasyunal nga mas naglapnag kag mas nagbaskog amo ang mga korporasyong multinasyunal (MNC) kag transnasyunal (TNC). Ang mga ini mga higante nga korporasyon nga monopolyo nga may mga sanga kag kaanib(partner/kasosyo/miyembro) sa madamo nga pungsod kag bahin sang kalibutan. Ang mga multinasyunal nagapangapital kag naganegosyo sa madamo nga pungsod apang kontrolado sang monopolyong kapital sang isa ka pungsod kag nakabase sa nasambit nga pungsod nga ginakonsentrahan sang kadam-an sang ila propyedad, pagpanalawsaw kag paguswag sa teknolohiya, kag kita. Ang mga korporasyon nga transnasyunal pareho sang mga multinasyunal, maluwas sa nakalapta sa guwa sang pungsod nga punong-hedkwarter ang ila mga nagapanag-iya sang sosyo, propyedad, kita kag bisan ginahalinan sang mga manedyer kag empleyado. Ang pinakadalagku nga korporasyon sang US, Hapon kag Europa mga multinasyonal. Ang mga transnasyunal nagtuhaw sa Europa, bunga sang pagpunpon sang monopolyong kapital sang duha ukon sobra pa nga pungsod agud mas epektibo nga magpakigkumpitensya sa mas gamhanan nga mga multinasyunal sang US kag, sini nga ulihi nga bahin, bisan sang Hapon.

Ang mga korporasyong multinasyunal nagatiglawas sa konsentrasyon sang kapital kag produksyon sa bug-os nga kalibutan, nga mas mataas pa ang lebel sangsa mga kasugtanan nga internasyunal. Apang bisan ang mga higante nga ini

nagakalasugot kag nagahimbunanay agud labi pa nga pahugton ang ila monopolyong kontrol sa ekonomiya, produksyon kag merkado sang bug-os nga kalibutan.

Sa subong may ara sang mas o menos 40,000 MNC (korporasyong multinasyunal) nga may 250,000 kaanib (partner/sosyo/miyembro) nga pungsod. Ang 100 pinakadaku nga MNC (luwas sa mga yara sa bangko kag pinansya) may mga 3,700 bilyon dolyares nga propyedad sa bug-os nga kalibutan nga ang 1,300 bilyon dolyares ara sa guwa sang ila pungsod. Ang 100 nga ini ang ginhalinan sang tersya sang gintilingob nga pangguwa nga direkta nga pagpangapital sang mga pungsod nila.

Ang 500 pinakadaku nga korporasyong industriyal sa bug-os nga kalibutan nagaempleyo sang 0.05% sang populasyon kag nagakontrol sang 25% sang kabilugan nga produkto sang kalibutan. Isa ka porsyento lang sang tanan nga MNCs ang nagapanag-iya sang katunga sang kabilugan nga pondo sang pangguwa nga direkta nga pagpangapital sang kalibutan. Dos-terasya sang baligyaanay nga pangkalibutan ang kontrolado sang mga MNC; katunga sang baligyaanay nga ini ukon 1,300 bilyon dolyares sang eksport ang baligyaanay nga internal sa mga MNC kag mga kaanib (partner/sosyo/miyembro) nila. Sa kada lima sa dolyar nga kita sa iban nga pungsod sang mga MNC sang US, 4 dolyar ang produkto kag serbisyo nga halin ukon ginabaligya sa ila dumuluong nga kaanib partner/sosyo/miyembro).

Kontrolado sang lima ka nagapanguna nga MNC ang halos 70% sang pangkalibutan nga merkado sang mga pangmalawigan nga produktong pangkonsumo. Kontrolado man sang lima nga nagapanguna nga korporasyon sa mga industriya sang awto, eroplano, pagbiyahe nga pangkahawaan, mga sangkap nga elektrikal, elektroniks, kag salsalon ang kapin sa 50% sang kabilugan nga produksyon. Ang lima nga nagapanguna nga MNC sa industriya sang langis, personal nga kompyuter kag mass media ang ginahalinan sang kapin sa 40% sang kita sa bug-os nga kalibutan. Ang mga dumuluong nga kaanib (partner) sang 23 MNC ang ginahalinan sang 80% sang kabilugan nga kita sang elektroniks sa kalibutan. Sitenta tubtob 80 porsyento sang gastos sa pagpanalawsaw kag pagpauswag sang teknolohiya sa bug-os nga kalibutan kag 80 tubtob 90 porsyento sang bayad sa teknolohiya yara sa sulod sang mga

MNC.

Ang pinakadalagku nga korporasyon sa US, Hapon kag Nakatungdan nga Europa subong mga multinasyunal. Ang pagbaskog sang mga MNC pagkatapos sang Inaway resulta sang madamo nga kabangdanan. Isa diri amo ang madasig nga akumulasyon sang kapital kag mapagsik nga negosyo bangud sa tuman kadaku nga kinahanglanon sa produkto nga industriyal pagkatapos sang gera. Isa pa ang daku nga pag-uswag sa teknolohiya nga nagakinahanglan sang mas daku nga kapital, hugot nga kontrol sa merkado agud mapuslan sing maayo ang mga bentaha sa teknolohiya kag mabawi ang daku nga gastos sa pagtukib sini, kag mas malaparon nga ispesyalisasyon kag mas hugot nga koordinasyon sa produksyon. Isa man nga malahalon nga kabangdanan amo ang handom sang mga monopolyo kapitalista nga himuslan ang pagkatuhay-tuhay sa presyo sang hilaw nga materyales, makinarya, duta, kusog- pangabudlay kag balaklonon sa nagkalain-lain nga pungsod, kadungan sang handom nila nga malampuwasan (circumvent) ang mga limitasyon nga ginatalana sang lain-lain nga pungsod sa guwa-sulod sang kapital kag balaklonon.

Agud makapalpad sa iban nga pungsod, ang mga multinasyunal nagatukod sang sanga ukon indi gani nagapanglamon sang nakatindog na nga mga talapuanan kag mga pasilidad sa produksyon, pagbaligya, pagpanalawsaw kag pinansya sang iban nga pungsod. Kinaandan, ang ikaduha nga pamaagi ang ginagamit sang mas dalagku nga korporasyon, labina sa pagpalapad sa iban nga industriyalisadong pungsod.

Yabi ang katungdanan sang kapitalismo nga monopolyong estado sa internasyunal nga pagpalapad sang mga MNC kag pagpakigkumpitensya sa mga MNC sang iban nga imperyalista nga pungsod. Ang "upisyal nga ayuda" sang mga imperyalistang estado nakadisensyo agud gastuhan kag sakdagon ang pagpangapital, pagpakigbaligyaanay kag negosyo sa iban nga pungsod sang mansig nila MNC. Ang mga "ayuda" ginakumbinar sa diplomasya kag pakusog agud buksan ang mga ganhaan sang iban nga pungsod kag kuhaon ang mga sablag sa pagsulod sang pagpangapital kag balaklonon sang mga MNC. Ang opensiba sang monopolyong kapitalismo nga US agud mabawi ang dati nga dominante nga posisyon sini ang segi-segi nga ginduso sang agresibo nga opensiba sa baligyaanay, diplomasya kag pulitika umpisa kay Reagan tubtob sa

"diplomasya nga pangbaligyaanay" ni Clinton. Sa pagsingki sang kumpetisyon sa tunga sang mga MNC sang lain-lain nga imperyalista nga pungsod, bisan ang ila mga ahensya sa paniktik ginapadaku ang hilikuton sa paniniktik kag kontra-paniniktik nga industriyal kag ekonomiko.

2. Ano ang mga epekto sang internasyunal nga konsentrasyon sang kapital kag produksyon sa pag-uswag kag relasyon sang mga pungsod?

Sa pagkakonsentrar sang kapital kag produksyon sang kalibutan sa pila lang ka monopolyong internasyunal, nasentralisa sang lapaw sa dulunan sang mga indibidwal nga pungsod ang pagdesisyon bahin sa pagpangapital, pagpauswag sang teknolohiya, produksyon kag baligyaanay. Bangud sa ila monopolyo kag gahum, ang mga desisyon kag aktibidad sang mga korporasyong multinasyunal desaysibo nga makaapekto sa hulag sang kapital, teknolohiya, produksyon kag balaklonon sa bug-os nga kalibutan.

Apang ang yadto nga lebel sang konsentrasyon kag sentralisasyon labi lamang nga nagapalala sa indi alalangay nga pag-uswag sang mga pungsod nga sakop sang sistema nga kapitalista. Ang internasyunal nga konsentrasyon sang kapital kag produksyon ginapanginpuslan sang pila gid lang ka pungsod, kag bisan sa pila lang ka pungsod nga ini, ang kadasigon sang pag-uswag -- buot silingon, ang kadakuon sang benepisyo sang tagsa-tagsa -- indi alalangay.

Indi alalangay nga pag-uswag sang mga pungsod nga industriyalisado kag atrasado

Para sa mga atrasado nga pungsod, ang kabilugan nga epekto sang tuman kataas nga lebel sang konsentrasyon sang kapital kag produksyon sa bug-os nga kalibutan amo ang mas malala nga pagpanghimulos sang mga imperyalista nga pungsod, ang mas dalagkuan nga pagpaguwa sang manggad halin sa ila, kag ang labi nga pagdaku sang mga sablag sa kaugalingon nila nga industriyalisasyon. Ang gahum sang imperyalismo labi nga nagapadaku sa lang-at sa tunga sang mga industriyalisado nga pungsod kag atrasado nga pungsod. Ang labi nga

pagdaku sang lang-at labi naman nga nagapalig-on sa dominasyon sang imperyalismo sa ekonomiya sang kalibutan.

Ang dominasyon sang imperyalismo nagasipot sa daku nga bahin sang duna nga manggad kag produkto sang pangabudlay sang mga atrasado nga pungsod. Nagaangot ang imperyalista nga interes sa interes sang dalagku nga kumprador burges, mga agalon nga mayduta, kag komersyante-usurero. Bangud ginapabilin ang pyudal kag malapyudal nga relasyon sa kalabanan sang agrikultura, ang isa pa ka daku nga bahin sang produkto sang pangabudlay nagakadto sa arkila sa duta kag ganansya sang usurero kag komersyante nga kapital, sa baylo nga magamit agud padakuon ang kapital sa industriya. Ang nagtingob nga pagpanghuthot sang imperyalismo kag mga lokal nga ahente sini sa populasyon ang nagalimita sa pagdaku sang lokal nga merkado kag sang pungsudnon nga industriya. Ang atrasado kag puraot nga kahimtangan sang masa sa kaumhan ang kondisyon agud magpabilin nga manubo ang suhol; limitado ang lokal nga merkado kag kulang sa kapital, kag gani mapunggan ang pagpadaku kag pagtipon sang kapital para sa lokal nga industriya. Ang dumuluong nga kontrol sa manupaktura daku man nga sablag sa pag-uswag sang industriyalisasyon.

Sa pihak nga bahin, ang pagka-arikutoy sang pag-uswag sang mga atrasado nga pungsod labi ka mapuslanon para sa imperyalismo. Bangud atrasado, ang imol nga mga pungsod pwersado nga magsalig sing daku sa dumuluong nga pagpangapital, pautang kag teknolohiya. Sobra-sobra ang suplay sang barato nga kusog pangabudlay. Mahapos sila nga mapasunod sa internasyunal nga pagduhu-duho sang pangabudlay nga ginatalana sang monopolyong kapital: bilang tagtuga sang hilaw nga materyales para sa mga industriya sang mga pungsod nga imperyalista kag manug-import sang mga human nga produkto kag modernong kagamitan sa produksyon. Mahapos nga dominahon kag diktahan sang monopolyong kapital ang ila ekonomiya kag pulitika.

Ang dominasyon sang imperyalismo nagapalala man sa indi alalangay kag indi balansyado nga pag-uswag sang lokal nga ekonomiya sang mga atrasado nga pungsod. Ang kapitalistang produksyon pang-eksport nga pangunahon nga ginasandigan sang pungsudnon nga kita kag ang mga partikular nga sektor sini nagapagsik ukon nagaluya, nagadaku ukon nagagamay, depende sa kinahanglanon sang mga imperyalista nga pungsod. Ang kapitalista nga

produksyon para sa lokal nga merkado nakasentro sa menor nga pagproseso sang mga produkto nga pangkonsumo sang gamay kag mas mataas nga bahin lang sang populasyon, nagasalig sa ginainport nga makinarya kag iban pa nga kagamitan sa produksyon, kag nagaserbi nga palaagyan sang produkto nga industriyal halin sa mga imperyalista nga pungsod. Sa tunga sang mga sektor nga ini -- nga pareho indi makatindog sa kaugalingon kag indi balansyado kag wala nagatimbanganay ang pag-uswag -- ang atrasado nga produksyon agrikultural sang gagmay nga mangunguma nga ginaharian sang mga daan nga tipo nga agalon nga mayduta kag komersyante nga usurero.

Sa madamo nga pungsod, ang indi alalangay nga pag-uswag indi lang nagabunga sang pagkaatrasado kag kaimulon, kundi bisan sang nagapalala nga problema sa kakulangan sa pagkaon. Ang limitado nga resorsa sang mga atrasado nga pungsod ginasiopot sa pagbayad sang utang sa dumuluong, pagpaguwa sang superganansya sang mga monopolyo, pag-import sang mga produkto nga para sa konsumo kag luho sang gamay kag nakaangat nga saray sang populasyon, korupsiyon sang mga burukatang sibil kag militar, militarisasyon kag mga kagamitan militar, mga insentibo sa dumuluong nga pagpangapital, suporta sa produksyon pang-eksport, kag iban pa nga paggastos nga indi produktibo. Ang mga resorsa kag suporta sa agrikultura ginatigana sa produksyon para sa eksport. Nagapadaku nga nagapadaku nga bahin sang duta nga agrikultural ang ginasakop sang mga pananum nga pang-eksport kag ispekulasyon sa real estate -- samtang ang nabilin nga natamnan sang uyas nagapabilin nga atrasado kag kabos sa pagpangapital. Ang mga kadagatan ginasiopot, ginahiluan kag ginapatay sang mga higante nga pangisda nga barkong pabrika sang mga industriyalisado nga pungsod, aquaculture nga pang-eksport kag paggamit sang hilo kag palupok nga sa isa ka bahin duso sang pagpanglagas sang ganansya sa dumuluong nga merkado kag sa pinak naman pagkamas sang pangsapin-sapin sa gutom sang mga kubos nga mangingisda. Ginatos-gatos ka milyon ang biktima sang gutom kag malnutrisyon. Kwarenta ka libo ka bata ang nagakapatay adlaw-adlaw bangud sa balatian.

Agud makatibawas sa miserable nga pagpangabuhi kag magpangita sang trabaho, ginatos ka milyon ang nagapangayaw sa iban nga pungsod kag ginabilin ang ila pamilya. Ang daku nga mayoriya sa ila mga "iligal nga migrante" nga nagaantos sang tuyung-tuyungan sang malala nga kahimtangan sa

pagpangabuhi kag pangabudlay kag ginadumugan nga huthutan sang mga recruiter, burukrata kag employer. Ang minilyon-milyon ka migrante nga mamumugon sa mga industriyalisado nga pungsod gin-gamit sang monopolyong kapital bilang reserba sang barato nga kusog pangabudlay agud panubon ang kabilugan nga lebel sang suhol, suhetuhon ang mga unyon kag tumanduk nga kusog pangabudlay, kag seguruhon ang superganansya. Apang sa paglala sang krisis sang kapitalismo, ginatarget sila sang rasismo, diskriminasyon kag mga restriksyon sang gobyerno. Kabaylo sang nagauluslob nga kabudlayan kag balatian sang mga migrante amo ang binilyon-bilyon dolyares nga ginapadala nila sa dutang natawhan kag didto indi pwede makaluwas sa panibag-o nga paghandom, pagsalin kag pagkontrol agud tuman nga panginpuslan sang mga monopolyong kapitalista kag lokal nga reaksyunaryo nga nagahari nga sahi.

Sa pag-usmod sang produksyon sa mga atrasado nga pungsod, labi nga nagalala ang kriminalidad kag prostitusyon, kasugpon ang pagduging sang pagkagumon sa droga, epidemya sang AIDS, kag kultura sang kagarukan kag kalainon.

Ang isa ka siglo sang imperyalistang pagpanghuthot sa kusog pangabudlay kag duna nga manggad sang ikatatlong kalibutan ang nagtuga sang waay pa katupong nga kalaparon kag waay pa tupong nga kalalaon sang pagpanghalit sa kapalibutan. Ang pagpanghalit nga ini labi pa nga naglala sa mga ulihi nga dekada sang siglo. Minilyon-milyon ka pumoluyo ang yara sa katalagman indi lamang bangud sa kaimulon kag kawawad-on sang pangabuhian kundi bisan sa mga kalamidad nga bunga sang waay ??taros nga pag-abuso sa naturalisa.

Indi alalangay nga pag-uswag sang mga imperyalista nga pungsod

Ang internasyunal nga sentralisasyon sang kapital kag produksyon wala man nagadula, kag tigaylo labi nga nagapasingki sa indi alalangay nga pag-uswag kag sa kumpetisyon sa tunga sang mga imperyalista nga pungsod.

Sa ulihi nga inaway pangkalibutanon, labi nga nagdaku ang produksyon industriyal sang Estados Unidos samtang nadalasa ang iban nga imperyalista nga pungsod. Pagkatapos sang inaway, nagdominar ang dominasyon sang imperyalismong US sa pangkalibutan nga sistemang kapitalista kag bisan sa

ekonomiya sang Nakatungdan Europa kag Hapon. Nakalaban sing daku ang US sa kapital, teknolohiya, produksyon kag baligyaanay. Nagpangibabaw ang dolyar sa internasyunal nga sistema sang pinansya.

Apang sang makabangon ang ekonomiya sang Nakatungdan nga Europa kag Hapon sadtong dekadang 1950, amat-amat nga nagbaskog ang pagpakigkumpitensya sang mga ini sa US. Sa bulig sang mga gobyerno nila, ang mga monopolyong Europeo nagtingob kag nagbululigay agud kontrahon ang "pagpanalakay" sa Europa sang monopolyong kapital sang Amerikano. Ang mga monopolyong Hapones madasig nga nakapabakud sadtong mga dekada 1950 kag 1960 halin sa daku nga ganansya sa mapangsalakay nga inaway sang US sa Korea kag Indotsina, madasig nga nagpauswag sang ila teknolohiya, kag nagbenepisyong sang mga bentaha sa mas barato nga kusog-pangabudlay.

Nagdaog gani ang US sa gintawag nga Cold War kontra sa sosyalista nga kampo sa umpisa kag sa dason sa monopolyong burukratang kapitalismo nga Sobyet. Apang mas naghuyang siya sa ekonomiya kag nabilinan sang gabukid nga deposit sa badyet kag utang. Sadtong dekada 1970, naghinay ang paglapad sang mga korporasyong Amerikano sa iban nga pungsod, samtang nagadasig ang paglapad sang iya sang Hapon kag Nakatungdan Europa. Madasig nga nagdaku ang pagpangapital sang Hapon kag Europa bisan sa US.

Ang pagtapos sang Cold War naghilway sang mga resorsa sang US agud atubangon ang katalagman sang Europa kag Hapon labina sa kahimtangan nga naghinay ang pagdaku sang pangkalibutanon nga produksyon kag naglala ang problema sa sobra nga kapasidad sa mga pangunahon nga industriya. Bisan pa indi na pareho ka dominante sadtong mga tuig 1950, nagapabilin nga ang US pa gihapon ang pinakamabaskog kag pinakamanggaranon nga pungsod nga kapitalista.

Ang mga pagtinguha sang US nga makabawi sa estratehiko nga pagluya sang iya industriya halin 1975, papagsikon ang iya manupaktura kag eksport, makatibawas sa gabukid nga utang kag deposit kag ibahin sa iban ang palas-anon sa seguridad nagaguba sa balanse sang relasyon sini sa iya mga alyadong kapitalista. Nagapala-palak ang US, Europa kag Hapon sa pagkonsolida sang mansig nila merkado nga lokal kag rehiyunal kag pagsulod sa merkado nga yara

sa kontrol sang isa kag isa.

Indi man mag-alangay ang pag-uswag sang mga imperyalista nga pungsod sa Europa. Daku ang kinalaban sang Alemanya sa iban, labina matapos magtingob ang Nakatungdan kag Nasidlangan nga Alemanya sa pinakadaku nga pungsudnon nga merkado sa Europa kag pagkaligad mauna ang Alemanya sa pagpwesto sa mga "ekonomiya nga yara sa transisyon" sang Nasidlangan nga Europa. Tama kalayo na sang subong nga posisyon sang Inglatera kon ikumpara sa dati nga dominasyon niya sa bug-os nga pangkalibutan nga merkado nga kapitalista.

Himbunanay kag banggianay sang mga monopolyong internasyunal

Wala nagakadula ang kumpetisyon sang mga monopolyong internasyunal, bisan nagahimbunanay sila kontra sa proletaryado kag pumoluyo sang kalibutan. Ang konsentrasyon sang kapital kag produksyon sa kalibutan madasig nga nagapagamay sa isip sang kapital nga nagabanggianay, apang nagapadaku naman sa kada kapital nga embolbado sa inaway. Nagapadasig ini sa pagbagu-bagu sang balanse sang kusog sa tunga nila, kag nagapalala sa ila mga banggianay.

Paagi sa himbunanay kag inaway sang mga monopolyong internasyunal, nagakatabo ang pang-ekonomiya nga pagduhu-duho sang bug-os nga kalibutan sa tunga sang mga gahum nga imperyalista. Suno pa kay Lenin:

"Ginaduhu-duho sang mga kapitalista ang kalibutan, indi bunga sang ano man nga malisya, kundi tulod sang nalab-ot na nga lebel sang konsentrasyon nga nagapwersa sa ila nga magliso sa ini nga pamaagi agud mag-agom sang ganansya. Kag ginaduhu-duho nila ini "santo sa kadakuon sang kapital", "santo sa kusog", bangud wala na sang iban pa nga pamaagi sang pagtulunga-tunga sa idalom sang produksyon sang balaklunon kag kapitalismo. Apang ang kusog nagabagu-bag-

o santo sa lebel sang pag-uswag sa ekonomiya kag pulitika."

Sadtong tion sang Cold War, ang partidahay nga ini natabunan sang ila pagbinuligay kontra sa pihak nga kampo kag kontra sa padayon na nga mga kadalag-an sang pangkalibutan nga rebolusyong proletaryo tubtob tunga-tunga sang mga tuig 1970.

Subong may unipikado nga pangkalibutan nga ekonomiyang kapitalista sa punto nga wala sang seryoso nga pagpahog sa sistema nga kapitalista halin sa ano man nga pungsod nga sosyalista. Kadungan, ang ekonomiya sang kalibutan ginatunga-tunga na sang mga dati nga gahum imperyalista. Gani sa pihak sang ila himbunanay, ubos-ikasarang nga nagaunahay sila sa liwat nga pagtunga-tunga sang kalibutan bangud ginatulod sila sang monopolyong kompetisyon kag krisis sang sobra nga produksyon.

Ang mga kontradiksyon sa tunga sang mga imperyalista nagtuga sang madasig nga mga pag-abanse sang siyensya kag teknolohiya sadtong Ikaduha nga Inaway Pangkalibutan kag Cold War. Ang paggamit sang mga tradisyunal nga gahum nga imperyalista sang nukleyar, elektronik kag iban pa nga bag-o nga teknolohiya sa produksyon pangkatilingban daku nga bagay sa ila kadalag-an kontra sa monopolyong burukratang kapitalismong Sobyet. Subong ang mauswag nga teknolohiya nagapadasig sang sobra sa san-o pa man sa krisis sang monopolyo kapitalismo kag nagapasingki sa mga basehan nga kontradiksyon sang pangkalibutan nga sistemang kapitalista.

Ang mga ahensya nga multilateral pareho sang UN, IMF, WB, WTO, OECD, Group of 7, Group of 24 kag iban pa ginasosyohan sang mga imperyalistang gahum para sa ila paghimbunanay kag pagsakdag sang ila interes, sa kahalitan sang daku nga mayoriya sang mga pungsod sa kalibutan. Sa mga ahensya nga ini, nag-ululupod kag nagahimbunanay ang mga monopolyong kapitalista sang lain-lain nga pungsod, apang ang tingog kag partisipasyon sang taga-tagsa santo sa ila kumparatibo nga kusog.

E. Teritoryal nga dibisyon sang kalibutan

1. Paano nakumpleto sa panahon sang imperyalismo ang teritoryal nga dibisyon sang kalibutan?

Kadungan kag kaangot sang sentralisasyon sang kapital kag produksyon base sa pang-ekonomiya nga pagtunga-tunga sang kalibutan, nagtuhaw man ang mga relasyon sang mga pungsod base sa teritoryal nga dibisyon sang kalibutan, banggianay para sa mga sakop sang impluwensya kag banggianay para sa kolonya kag malakolonya.

Ang mataas nga lebel sang konsentrasyon sang kapital kag produksyon, kag ang madasig nga pag-uswag sang teknolohiya sa tion sang imperyalismo, nagakinahanglan sang malapad kag padayon nga nagalapad nga teritoryo nga mapadabungan sang sobra nga kapital, kuluhaan sang hilaw nga materyales, merkado sang sobra nga produkto kag pagahalinan sang superganansya. Ginatulod sini ang mga imperyalista nga pungsod nga hugton ang kolonyal nga polisiya kag magpangsakop sang iban pa nga pungsod. Nagahatag ang yadto nga pagpangkolonya sang lubos nga garantiya sa mga monopolyo kontra sa ano man nga mahimo matabo sa pagbanggianay sini sa mga kakumpitensya, upod ang proteksyon paagi sa mga monopolyo sang estado. Sa labi pa nga pag-uswag sang kapital, labi nga mabatyagan ang kakulangan sa hilaw nga materyales kag sa merkado, kag labi nga masingki ang kumpetisyon para sa kuluhaan kag potensyal nga makuhaan sang hilaw nga materyales kag merkado.

Sadtong tion sang hilway nga kumpetisyon, ang kolonyalismo ginpatuman sa kahimtangan nga malapad pa nga mga teritoryo sang kalibutan ang bakante pa (buot silingon guwa pa sa sakop sang mga kolonyalista). Sa tion sang imperyalismo, lubos na nga naduhu-duho sang mga imperyalista nga gahum ang kalibutan. Pagkatapos sang putuk-putukan sang kapitalismo sang hilway nga kumpetisyon sadtong 1860 kag 1870, nagsunod indi lamang ang madasig nga paglapnag sang mga monopolyo sa ekonomiya kag produksyon, kundi bisan ang pagsagana sang pagpangkolonya sang mga pungsod nga kapitalista tubtob sa kumpleto nga maokupar ang mga "bakante" nga teritoryo sang kalibutan. Kabahin sang pagsagana nga ini sang pagpangkolonya ang inaway nga mapangsalakay sang imperyalismong US kontra sa madali na magdaog nga mga pwera sang Rebolusyon Pilipino sang 1896. Sa lubos nga teritoryal nga

pagduhu-duho sang kalibutan, natunga man ang mga pungsod sang kalibutan sa tunga sang mga pungsod nga nagapamigos kag mga pungsod nga ginapigos.

Matapos ang Ikaduhang Inaway Pangkalibutanon, nagbaskog kag nagtampok ang mga kahublagan sa paghilway sa mga kolonya luwas pa sa paglapad sang kampong sosyalista. Napilitan ang imperyalismo nga bag-uhon ang kolonyal nga polisiya halin sa direkta nga pagpangkolonya pakadto sa neokolonyalismo. Paagi sa mga operasyon sang kapital sa pinansya ginapat-ud ang hugot nga kontrol sang monopolyong kapital sa ekonomiya sang mga malakolonya. Tuman kadaku sang gahum sang kapital sa pinansya sa tanan nga relasyon sa ekonomiya kag bisan sa tanan nga relasyon internasyunal gani nahimo sini nga pasundon kag ginapasunod sini sa iya kagustuhan bisan ang mga estado nga may lubos nga pagkinaugalingon sa pulitika. Kon matuod ini sadtong umpisa sang ika-20 siglo, madamo ka pilo nga mas matuod pa ini sa subong nga katapusan nga dekada sang siglo nga ini.

Bisan man, wala nagauntat ang mga imperyalistang pungsod sa kontrol sa ekonomiya. Bisan pa nagtaliwan na ang tion sang direkta nga kolonyalismo, nanari-sari nga pamaagi ang ginahimo sang mga imperyalista agud dominahon kag kontrolon ang pulitika, militar, kultura kag relasyon pangluwas sang mga pungsod nga malakolonyal kag dependyente. Upod sa mga pamaagi nga ginagamit sang mga imperyalista amo ang mga masunod:

- ? Ang mga gobyerno nga nagabato sa imperyalista nga polisiya ginadeklarar nga "estadong kriminal" kag ginatarget sang pagblokeyo sa baligyaanay, pautang kag pagpangapital; pagpalibot sang pwersang militar; pagsalakay; asasinasyon sa mga pinuno; pag-arma sang mga lokal nga reaksyunaryo; kag padayon nga pag-tamay sa mass media kag mga sinapol internasyunal.
- ? Ginahigot ang mga malakolonya sa mga indi-alalangay nga tratado nga bilateral kag multilateral.
- ? Ginapasilabtan ang pulitika sang mga malakolonya: nagahupot, ginagastuhan, nagahanas kag nagasuporta sa mga reaksyunaryo

nga lider kag partido pangpulitika kag nagapasilabot sa mga eleksyon.

- ? Ginakontrol ang suplay sang armas, kagamitan kag teknolohiya militar, subong man ang paghanas sang matag-as nga mga upisyal sang hangaway kag pulis sang mga malakolonya.
- ? Ginagamit ang mga rehiyunal kag internasyunal nga ahensya agud pasundon ang mga malakolonya sa kagustuhan sang mga imperyalista nga gahum.
- ? Segi-segi nga ginabomba ang pumoluyo sang mga malakolonya sang imperyalista nga propaganda paagi sa moderno nga mass media, pelikula, edukasyon publiko kag iban pa.

2. Ngaa ginasing naton nga ang imperyalismo nagakahulugan sang inaway kag sang paghahanda nga magpakig-away ?

Nalubos na ang panteritoryo kag pang-ekonomiya nga pagduhu-duho sa kalibutan santo sa kusog sa ekonomiya kag pulitika sang mga imperyalista nga pungsod. Apang nagabag-o ang kusog sa ekonomiya kag pulitika sang lain-lain nga imperyalista nga pungsod bunga sang duna nga indi alalangay nga pag-uswag nila. Ano man nga nagaluntad nga pagduloho temporaryo lamang. Sa panahon nga may pagbag-o sa timbangan sang manggad kag kusog, nagasingki ang gitgitanay, agaway kag inaway para sa panibag-o nga pagtulunga-tunga sang kalibutan. Sa tion sang imperyalismo, pwede lamang makapalapad ang isa paagi sa pagtabog kag paglutos sa iban nga gahum. Ang resulta amo ang mga inaway agud mag-agaway sang teritoryo, gahum sa pulitika kag kontrol sa ekonomiya sang kalibutan.

Sugod sang magsulod ang kapitalismo sa halintang sang imperyalismo, duha na ka inaway pangkalibutanon ang nag-igrab bangud sa inaway sang mga imperyalista nga pungsod para sa teritoryo kag dominasyon sa kalibutan. May mga inaway man ang pila ka imperyalista nga pungsod nga nagaagaway sa isa ka pungsod ukon sa dominasyon sa isa ka rehiyon sang kalibutan. Agud

magpalapad sang teritoryo, ginamanipular man sang mga imperyalista ang mga away sang mas magagmay kag mahuyang nga mga pungsod; kag sa panahon nga mapuslanon para sa ila, ginasutsutan nila ang mga ini nga mag-inaway. Ang pinakamadamo nga kaso sang pagpakig-away sang mga imperyalista amo ang pagpangsalakay ukon ang pagsulay sa mga papet nila agud dunuton ang pagbato sang mga pumoluyo sa mga kolonya kag malakolonya.

Sa subong, nagasingki liwat ang banggianay sang mga imperyalista nga pungsod para sa panibag-o nga pagduluho sang kalibutan. Nagadamo ang mga inaway sang US, Hapon kag Europa. Apang ang US ang nagaisahanon nga superpower pagkaligad nga marusdak ang ang Unyon Sobyet kag tama kadaku ang lang-at sang kusog militar sini sa iban pa nga imperyalista nga gahum. Nagapabakod sang armas ang Europa kag Hapon apang ang pagpakigkumpitensya nila sa US laban-laban nga magpabilin sa patag sang ekonomiya kag diplomasya sa malawig-lawig nga tion antes mag-abot sa isa ka label sang kasingkion kag magwarik sa inaway paagi sa armas.

Kadam-an sang paggamit sang armado nga kusog kag pagpangsalakay sang mga imperyalista ang nakasentro sa mga kahublagan sa paghilway kag sa rebolusyonaryo nga kahublagan nga proletaryo sa mainuswagon nga mga pungsod nga kapitalista. Mahimo nga ang panibag-o nga pagkusog kag pagsulong sang pangkalibutanon nga proletaryo nga rebolusyon makapugong sa panibag-o nga inaway sang mga imperyalista. Ukon indi gani, ang pag-igrab sang panibag-o nga inaway sang mga imperyalista magaresulta sa pagkapukan sang imperyalista nga gahum sa bug-os nga kalibutan ukon kon indi man, sa labi nga malapad pa nga bahin sangsa sa nagligad.

Bisan wala sang inaway, ang mga imperyalista nga pungsod permi nga nagahanda nga magpakig-away. Nagamentinar sila sang daku kag mabaskog nga permanente nga hangaway nga armado nga nakahanda nga magsurong sa inaway ano man nga oras. Kinaandan nga kabahin na sang kabuhi sang mga imperyalista nga gahum ang daku nga gastos sa armas, ang pagtigana sang daku nga bahin sang pungsudnon nga produksyon sa industriya sang armas, kag ang pagmentinar sang daku nga burukrasya militar.

Ang paghanda nga magpakig-away ginadikta sang kinahanglanon nga

maghanda permi ang estado sa pagpangapin sang paghari sang monopolyong kapital kontra sa mga kabanggi nga imperyalista nga pungsod, sa mga rebolusyonaryo nga kahublagan sa mga malakolonya, kag sa rebolusyonaryo nga paghimakas sang kaugalingon nga proletaryado nila.

Luwas pa, ang produksyon sang armas daku kag mapuslanon nga negosyo para sa monopolyong kapital. Sa pagmentinar sang daku nga industriya sa armas, nagagamit ang daku nga sobra nga kapital kag ang daku nga sobra nga kapasidad sa produksyon sang mga "mabug-at" nga industriya para sa negosyo nga pat-ud ang mataas nga ganansya bangud ang kliyente amo ang mga estado nga nagagastos sang binilyun-bilyon dolyares halin sa buhis nga ginakolekta sa pumoluyo. Daku man ang ganansya sang mga monopolyong kapitalista halin sa pag-eksport sang armas kag kagamitan panggera, labina sa mga pasista nga papet nga mga rehimen sa mga malakolonya. Gani ang permanente nga industriya sa armas isa na mismo ka malahalon nga bahin sang pag-andar sang ekonomiya nga ginaharian sang monopolyong kapital.

Ang inaway kag paghanda nga magpakig-away nagakahulugan sang daku nga gastos. Masabat lamang ang gastos nga ini paagi sa daku nga pagbuhin sa panggasto sa mga esenyal nga kinahanglanon sang pumoluyo, indi na paghambalon pa ang direkta nga halit sa kabuhi kag pangabuhian sang mga pumoluyo nga maapektuhan sang inaway.

Apang para sa monopolyong kapital, ang inaway kag paghanda nga magpakig-away isa ka daku nga ginakuhaan sang superganansya kag pamaagi agud ipabilin kag labi nga palaparon ang kaugalingon nga sakop sang gahum. Ini isa pa ka pamatuod nga ang imperyalismo parasitiko kag garuk na nga kapitalismo, nga ang imperyalismo labi nga nagapalala sa mga basehan nga kontradiksyon sang kapitalis mo.

II. Proletaryo nga Rebolusyon sa Tion sang Imperyalismo

1. Ngaa ginasing naton nga ang imperyalismo bisperas sang rebolusyon sosyalista?

Ang imperyalismo amo ang kapitalismo nga yara sa pinakaulihi nga halintang sini. Ini ang halintang sang transisyon halin kapitalismo pakadto sa labi nga mataas nga sistema -- ang sosyalismo.

Sang magsulod ang kapitalismo sa halintang sang imperyalismo, ang sistema nga kapitalista naluto na para sa rebolusyon sosyalista. Ginapalala sang imperyalismo ang mga basehan nga kontradiksyon sang kapitalismo tubtob sa tuyung-tuyungan, tubtob sa pagkawasaag sang bug-os nga sistemang kapitalista. Ginatuga sini ang obhetibo nga kahimtangan agud mag-abanse ang kasaysayan sang kalibutan sa bag-o kag mas mataas nga lebel sang sosyalismo.

Ang imperyalismo nagakahulugan sang parasitismo kag pagkagaruk sang kapitalismo. Ginapasingki sini ang mga kontradiksyon sang kapitalismo -- sobra nga produksyon, monopolyo, oligarkiya, pagpanghimulos kag pagpamigos sa mas gamay kag mahuyang nga mga pungsod, kbp. Nagakahulugan ini sang inaway sa tunga sang mga imperyalistang gahum para sa pagtunga-tunga sa kalibutan, sang mga inaway nga agresyon kontra sa mga kolonya kag malakolonya, kag nagasalimuang nga paghanda para sa inaway.

Sa tion sang imperyalismo, ang paghari kag pag-uswag sang kapitalismo makapadayon lamang paagi sa pagpalala sa mga kontradiksyon sang monopolyong kapital kag proletaryado, sang mga imperyalista nga pungsod kag mga kolonya kag malakolonya, kag sang mga imperyalista nga pungsod mismo. Samtang padayon nga nagasaka ang lebel sang sosyalisado nga produksyon, nagasaka ang produktibidad sang pangabudlay kag ang paggamit sang kolektibo nga kusog kag kinaalam sang masa sang pumoluyo sa bug-os nga kalibutan -- labi naman nga nagatingkad ang mga kinagubot sa katilingban bangud sa pagpabilin sang pribado nga kapitalista nga pag-angkon sang mga produkto kag ang pagdingot sa malapad nga mayoriya sang populasyon sang kada pungsod kag sang bug-os nga kalibutan.

Ang imperyalismo nagakahulugan sang baraghal nga paggamit sa manipulasyon

kag mga pamaagi nga monopolista sa ekonomiya, pulitika kag relasyon sang mga pungsod agud busgon ang pagkasakon sang monopolyong kapital -- sang kapital sa pinansya. Nagakahulugan ini sang pagpagutom kag pagpanghalit sa daku nga mayoriya sang populasyon sang kalibutan; sang permanente nga implasyon kag dalagkuan nga pagpatuyang sa duna nga manggad kag kusog-pangabudlay sang kalibutan; sang dominasyon sang estado sang monopolyong kapital kag paghari sang pinakareaksyunaryo nga hubon sang dalagku nga burukrata sa gobyerno kag militar; sang waay pili nga paglapak sa kinamatarung sang mga pumoluyo kag sang iban nga pungsod; sang mga inaway kag pag-usik sa kabuhi sang linibu-libo kag minilyun-milyon ka tawo. Ang kapitalismo sa tion sang imperyalismo labi nga makasulumpa.

Ang bilog nga tion sang imperyalismo ginakinaiyahan sang pangkabilugan nga proseso nga nagapadulong sa kumprehensibo nga pagkauk-ok kag paghuyang sini sa ekonomiya, sa pulitika kag bisan sa ideolohiya. Ini ang pangkabilugan nga krisis sang kapitalismo, nga nagapadayon tubtob sa padayon nga pagkapukan sang imperyalismo sa bug-os nga kalibutan.

Ang pangkabilugan nga krisis sang kapitalismo ginakatampukan sang mga tion sang mga masingki nga antagonismo nga ginalaragway sang bayolente nga mga inaway sang mga sahi kag mga inaway bunga sang mga krisis sang sobra nga produksyon. Luwas sa kaugalingon nga pagkagaruk sang kapitalismo, naghamtong ang pangkalibutan nga rebolusyon nga proletaryo sa pagdaog sang Dunganon nga Sosyalistang Rebolusyon Oktubre sa Rusya, pagsulong sang rebolusyon kag konstruksiyong sosyalista sa Unyon Sobyet, kag pagkatukod sang gamhanan nga sosyalistang kampo nga nagsakop sa isa ka tersya sang populasyon sang kalibutan. Bisan pa ang kadam-an sang mga kadalag-an nga ini ginsabotahe kag ginlikidar sang pagpangibabaw sang modernong rebisyunismo, napanubli sang internasyunal nga proletaryado halin sa isganang halintang nga ini ang gamhanan nga armas sang Marxismo-Leninismo-Maoismo. Ang mga kagarukan kag kalakasan sang kapitalismo sa tion sang imperyalismo ang nagatudlo sa proletaryado kag pumoluyo sang kalibutan nga ang ila kaluwasan maagom lamang sa lubos nga pagkapukan sa kapitalismo paagi sa rebolusyon sosyalista.

Ang pangkabilugan nga krisis sang kapitalismo nag-agi na sa duha ka hut-ong

kag subong yara na sa ikatatlo nga hut-ong.

Ginasakop sang una nga hut-ong ang krisis sang sobra nga produksyon sang kapitalismo nga nagdangat sa pag-igrab sang Una nga Pangkalibutanon nga Inaway sadtong 1914 tubtob 1919. Nagdaog ang sosyalistang rebolusyon sa Rusya sadtong 1917 kag natukod ang una nga proletaryo nga estado sa kalibutan. Lubos nga nabuyagyag kag nalutos ang rebisyunismo kag oportunistang sang Ikaduhang Internasyunal.

Ang ikaduha nga hut-ong labi nga mas masingki pa kag nagdul-ong sa rebolusyonaryo nga paghimakas sang proletaryado kag pumoluyo sang bug-os nga kalibutan sa bag-o kag mas mataas nga lebel. Ginasakop sini ang Daku nga Depresyon nga nagtay-og sa pangkalibutanonn nga sistema nga kapitalista sadtong dekada 1930 nga nagdangat sa Ikaduha nga Inaway Pangkalibutan. Nagpadayon ang hut-ong nga ini tubtob sa pagtuhaw sang mga sosyalistang pungsod sa Sidlangan nga Europa, Tsina kag Naaminhan nga Korea kag sa higante nga balod sang mga kahublagan nga para sa pungsudnon nga paghilway sa lain-lain nga bahin sang kalibutan. Nagresulta ini sa pagkatukod sang sosyalista nga kampo.

Pagligad sang Ikaduhang Inaway Pangkalibutanon, nagsugod ang ikatatlo nga hut-ong sang pangkabilugan nga krisis sang kapitalismo. Ang krisis nga tuga sang makaguluba nga internal nga mga kontradiksyon sang sistema nga kapitalista kag sang pagpakigbanggi sini sa sosyalistang kampo kag sang mga pungsudnon nga kahublagan nga para sa paghilway ang gin-ekspektarnga mangin mas malain para sa pangkalibutanon nga sistemang kapitalista kag mas mapuslanon para sa sosyalista nga handom sangsa una nga duha ka hut-ong. Apang ang rebolusyon gindiskaril kag ginsabotahe halin sa sulod sang pagpangibabaw sugod 1956 sang mga rebisyunistang Sobyet nga nagtraidor sa sosyalismo. Ang rebisyunista nga paghari kag pagpanumbalik sang kapitalismo sa Unyon Sobyet nagpaluya sa rebolusyon kag ang duha ka superpower naghimbunanay kontra sa interes sang proletaryado kag pumoluyo sang kalibutan kag, kadungan, nagbanggianay sa kumpetisyon nga neokolonyal.

Sa pihak sato, nagsulong tubtob tunga-tunga sang mga tuig 1970 ang proletaryo nga rebolusyonaryo nga paghimakas, labina paagi sa Dungganan nga Proletaryo

nga Rebolusyon Pangkultura, kadalag-an sang rebolusyon nga Indotsino kag sang talalupangdon nga estratehiko nga pagluya sang imperyalismong US. Apang sa kadugayon, nagdaog ang mga tradisyunal nga imperyalista nga gahum sa pagpunpon sang mga pungsod nga ginaharian sang mga rebisyunista, upod ang Tsina, kag paglutos sa monopolyo nga burukrata kapitalismo nga ginaharian sang mga rebisyunista sa Unyon Sobyet.

Indi magatapos ang ini nga ikatatlo nga hut-ong tubtob ang krisis sang kapitalismo makalab-ot sa panibag-o nga kasingkion kag ang rebolusyon proletaryo makapanibag-o nga kusog kag makasulong sa mas mataas pa nga lebel.

Nagapadayon tubtob subong ang tion sang imperyalismo kag proletaryo nga rebolusyon. Ang Leninismo, bilang Marxismo sa tion sang imperyalismo kag proletaryo nga rebolusyon, ang nag-athag kag nagsuma sa mga pag-uswag sa teorya kag praktika sang rebolusyon proletaryo sa tion nga ini.

Gin-athag sang Leninismo nga mahimo magdaog kag magsulong ang rebolusyon nga sosyalista sa isa ka pungsod bangud luto na para sa rebolusyon ang kapitalismo sa tion sang imperyalismo. Gin-athag man sang Leninismo nga una ngamagadaog ang rebolusyon sa pinakamahuyang nga angot sang kapitalismo kag indi kinahanglanon nga didto sa mga pungsod nga pinakamauswag ang kapitalismo. Lubos nga ginkilala kag gintum-ok sang Leninismo ang kamalahalon sang mga pungsudnon nga kahublagan sa mga kolonya kag malakolonya kag ang kakinahanglanon nga pamunuan yadto sang proletaryado agud lubos nga mapamatukan ang imperyalismo. Gin-athag kag ginpauswag man sang Leninismo ang teorya kag praktika sang diktadura sang proletaryado, kag ang bilog nga siyensya sang Marxismo sa pagtungod sa nagkalain-lain nga mga hilikuton sa pagsulong sa rebolusyon proletaryo.

Sa ubay sang Leninismo, nagdaog ang mga rebolusyon sa madamo nga pungsod kag nagasulong ang paghimakas sang proletaryado kag pumoluyo sa mga bahin sang kalibutan nga ginaharian pa sang imperyalismo.

3. Ngaa sa tion sang imperyalismo, ang mga paghimakas nga kontra-

imperyalista sa mga kolonya kag malakolonya kabahin na sang pangkalibutan nga rebolusyong proletaryo?

Antes magtungtong ang kapitalismo sa halintang sang imperyalismo, ang mga rebolusyon para sa pungsudnon nga paghugpong, pagkinaugalingon kag kahilwayan yara sa pagpamuno sang nagabaskog nga burgesyang lokal kag nakatumod sa gahum sang daan na nga mga pwersang pyudal. Ang yadto nga mga rebolusyon nagsakdag sa paghari sang kapital kag nagpabakud sa sistemang kapitalista sa kalibutan.

Apang sa tion sang imperyalismo, ang mga polisiya pangluwas sang mga imperyalista nga pungsod nagatuga sang dugang nga pag-antos sa mga pumoluyo sang mga kolonya kag malakolonya. Ini nagatulod sa ila agud labi pa nga pabakuron ang ila pungsudnon nga paghiliusa kag ipanagil-ot ang pungsudnon nga kahilwayan batok sa dumuluong nga pagpanghimulos kag pagpamigos. Bangud diri, ang ila kontra-imperyalista nga paghimakas obhetibo kag indi malikawan nga nangin kabahin na sang pangkalibutanon nga proletaryo nga rebolusyon.

Ang imperyalismo ang pangunahon nga kaaway sang mga rebolusyon sa pungsudnon nga paghilway. Kada pagsulong kag kadalag-an sang mga pungsudnon nga rebolusyon sa mga kolonya kag malakolonya nagapahuyang sa pangkalibutanon nga sistemang kapitalista, kag nagabulig sa pagpabaskog sang mga rebolusyonaryo nga paghimakas sang proletaryado sa mga pungsod nga imperyalista. Pagkatapos sang kadalag-an sang rebolusyon sosyalista sa Rusya, ang mga ini nagtungod sang daku nga papel sa pagpabaskog sa pangkalibutanon nga sistema nga sosyalista. Pagligad sang Ikaduha nga Inaway Pangkalibutanon, daku nga tikang paabanse ang naagom sang kontra-imperyalista nga paghimakas kag sang pangkalibutanon nga rebolusyon proletaryo sang nagdaog ang mga inaway sa pungsudnon nga paghilway sa Tsina sadtong 1949, sa Korea sadtong temprano nga bahin sang dekada 1950 kag, sa Byetnam kag iban pa nga pungsod sang Indotsina sadtong 1975.

Sa pag-eksport sang kapital sa mga kolonya kag malakolonya, ginapauswag sang imperyalismo ang kapitalismo sa mga ini tubtob sa isa ka lebel nga kinahanglan

sang iya pangkalibutanon nga sistema sa ekonomiya. Ini nagabunga sang pagbag-o sa kinaiya sang produksyon kag, gani, sang transpormasyon man sang internal nga istruktura sang mga sahi sa katilingban. Sa isa ka bahin, nagatugdo kag nagadaku ang proletaryado kag ginatuga ang mga basehan para sa pagtugdo sang kahublagan nga proletaryo sa mga kolonya kag malakolonya. Sa pihak nga bahin, ang lokal nga burgesya ginatunga sang imperyalismo sa duha ka saray, ang daku nga burgesya komprador nga nagaserbi nga direkta nga ahente sang imperyalismo kag ang pungsudnon burgesya nga nagahandum nga mapauswag ang pungsudnon nga kapitalismo.

Samtang ginasadog man sang imperyalismo ang mga nagahari nga sahi nga pyudal agud makabulig sa pagpangapin sa imperyalistang interes kag kontrol sa mga kolonya kag malakolonya. Bangud diri, mapabilin ang lapnagon nga pagpanghimulos kag pagpamigos nga pyudal. Gani, ang paghimakas sa pyudalismo nagahimo nga kaangot sang paghimakas batok sa imperyalismo.

Sa idalum sang imperyalistang dominasyon sa mga kolonya kag malakolonya, ang daku nga burgesyang kumprador kag ang mga agalon nga mayduta direkta nga nagapanginpulos kag tampad nga kahimbon sang imperyalismo sa pagpanghimulos kag pagpamigos sa pumoluyo. Wala naman sang ikasarang ang pungsudnon nga burgesya nga pamunuan ang kahublagan para sa pungsudnon nga paghilway bangud sa iya duwahan nga kinaiya. Samtang batok ini sa dominasyon sang imperyalismo bangud ginaipit ini kag ginaupangan ang lubos nga pag-uswag sang pungsudnon nga kapitalismo, konektado kag nagasalig naman ini sa imperyalismo.

Kag bangud sa pagbaskog sang kahublagan nga proletaryo sa mga kolonya kag malakolonya, labina sang magdaog ang sosyalistang rebolusyon sa Rusya, napasakamot na sang proletaryado ang pagpamuno, paagi sa taliba nga partido sini, sa rebolusyonaryo nga kahublagan para sa pungsudnon nga kahilwayan halin sa dominasyon sang imperyalismo kag para sa pangkatilingban nga kahilwayan pangunahon halin sa pyudalismo. Ang sahi nga proletaryado ang makahatag sang pinakamasangkad nga pag-analisar, pinakamaathag kag pinakalubos nga programa sa pagbag-o kag pinakamalig-on nga pagpamuno sa rebolusyonaryo nga kahublagan sa praktika. Indi lamang magarantiyahan ang husto kag malig-on nga pagpamuno sa pungsudnon kag pangkatilingban nga

kahilwayan, ginahawan sang pagdaog sini ang banas padulong sa sosyalismo.

Agud lutuson ang imperyalismo, ang pumoluyo sa kolonya kag malakolonya, ang proletaryado sa mga kapitalistang pungsod kag ang mga sosyalistang pungsod kinahanglan nga maghiliusa sa idalum sang pangkalibutanon nga kahublagaan nga kontra-imperyalista kag tukuron ang kontra-imperyalista nga nagahiliugyon nga prente sa kubay sang pumoluyo sang bug-os nga kalibutan. Matukod lamang ang nagahiliugyon nga prente nga ini sa idalum sang pagpamuno sang rebolusyonaryo nga proletaryado.

Sa paghimakas sang mga kolonya kag malakolonya batok sa imperyalismo, kinahanglan ang suporta sang mga sosyalistang pungsod kag proletaryado sang kapitalistang mga pungsod. Ang rebolusyonaryo nga paghimakas batok sa imperyalismo sa mga kolonya kag malakolonya naman ang nagapahuyang sa imperyalismo sa bug-os nga kalibutan kag nagaserbi nga gamhanan nga suporta sa kontra-imperyalista nga paghimakas kag sa sosyalistang rebolusyon sa kapitalistang mga pungsod kag sa paghimakas sang sosyalistang mga pungsod batok sa imperyalista nga pagpangsalakay.

Sa tion sang imperyalismo ang rebolusyonaryo nga paghimakas sang mga kolonya kag malakolonya nangin kabahin sang sentro de grabidad sang pangkalibutanon nga kahublagaan kag rebolusyon nga proletaryo. Ang mga kolonya kag malakolonya ang mga mahuyang nga angot sa pangkalibutanon nga sistema sang imperyalismo kag ang mga kahublagaan sa pungsodnon nga kahilwayan diri nangin esensyal nga direkta nga reserba sang pangkalibutanon nga rebolusyon proletaryo. Sa mga ini makit-an ang mga pinakamabaskog nga rebolusyonaryo nga pwersa kag mga pinakamapagsik nga rebolusyonaryo nga paghimakas batok sa imperyalismo.

4. Ano ang rebisyunismo kag oportunisto? An o ang pangkatilingban nga basehan sang mga ini?

Ang rebisyunismo amo ang sistematiko nga pagbag-o kag pagtorse sa mga basehan nga rebolusyonaryo nga prinsipyo sang proletaryado nga ginplatar

nanday Marx kag Engels kag labi nga ginpauswag sang mga madason nga teorista kag lider sang proletaryo nga rebolusyon sosyalista. Nagapostura nga Marxista ang mga rebisyunista. Agud makapaniplang, nagasing sila nga ang ila lang ginahimo amo ang pagpauswag kag matinugahon nga pagdapat sang Marxismo, apang sa esensya ang mga ini ila lang matam-is nga putos sa burges nga mga ideya nga kontra-proletaryo kag kontra-Marxista nga ila ginapalapnag.

Ang basehan nga panindugan sang Marxismo-Leninismo sa partikular nga mga halambalanon sang proletaryo nga rebolusyon kag imperyalismo ang pila sa mga ginasentruhan sang pagpanglubag sang mga rebisyunista. Ginatilawan nila nga ibulos ang ila kaugalingon nga teorya nga sa esensya nagapaburon sa makasahi nga banggianay sa tunga sang proletaryado kag burgesya, nagapatahum sa gawi sang imperyalismo kag nagahatag-palaagyan sa oportunistang linya sang pagpakighimbon sa burgesya kontra sa proletaryado kag mas malapad nga pumuluyo.

Ang kadalag-an sang Marxismo sa patag sang teorya ang nagaobliga sa mga kaaway sini nga magpakunu-kuno nga Marxista. Gintilawan sang burgesya nga liwat nga buhion ang tuman na kagaruk nga liberalismo sa dagway sang sosyal oportunismo kag sobinismong sosyal, ukon sosyalismo sa hambal, oportunismo, repormismo, kolaborasyunismo kag sobinismo sa buhat. Agud upangan ang pagbaskog sang proletaryo nga rebolusyon kag pangapinan ang ila interes, ginahimo sang burgesya ang tanan agud magtanom sang mga ahente sini sa kubay sang kahublagan nga proletaryo kag sa sulod sang mga partido sang sahi nga proletaryo.

Ang moderno nga rebisyunismo amo ang rebisyunismo nga nagtugdo sa sulod sang mga partido komunista nga yara sa gahum. Ang pagpangibabaw sang modernong rebisyunismo nagakahulugan sang pagtraidor sa sosyalistang rebolusyon kag pagpatuman sang mga polisiya nga burges kag petiburges nga amat-amat nga nagapanumbalik, nagapabaskog kag nagapadaog sa burgesya kag kapitalismo sa ekonomiya, pulitika kag kultura sang sosyalistang katilingban. Talalupangdon sa ila rebisyunismo ang pagpanginwala nga padayon nga nagaluntad ang mga sahi kag banggianay sang sahi, subong man, ang kinaiya nga proletaryo sang partido kag estado sa sosyalistang katilingban, agud tabunan ang pagpangibabaw kag kontrol sang pribilehiyado nga saray nga

burges sa sulod sang partido kag estado. Samtang nagapakunu-kuno nga mga komunista, ginaguba nila ang proletaryo nga partido kag ang integridad sini sa ideolohiya, pulitika kag organisasyon. Sa ulihi nga bahin, ang paghari sang modernong rebisyunismo magadangat sa direkta nga pagbalik sang diktadura sang burgesya kag kapitalistang pagpanghimulos kag pagpamigos sa proletaryado.

Ang rebisyunismo kag oportunismo mga impluwensyang burges kag petiburges sa sulod sang proletaryo nga partido kag kahublagan. Sa mga industriyalisado nga pungsod, subong man sa mga atrasado nga pungsod nga malakolonya, tuso kag sistematiko nga ginakasangkapan sang monopolyong kapital ang mentalidad kag ideolohiya nga petiburges agud ihamulag ang mga mamumugon sa pabrika kag mga mamumugon sa talatapan, bisan ang mas mataas nga saray sang mamumugon sa pabrika sa manubo nga saray, kag gani hatagan-palaagyan ang pagbaton sa mga ideya nga direkta nga iya sang daku nga burgesya.

Paagi sa superganansya nga nahugakom sang burgesya halin sa pagpanghimulos sa proletaryado kag sa kolonya kag malakolonya, makapangsulol sila sa isa ka gamay nga pribilehiyado nga seksyon sang sahi nga mamumugon nga ginapaagom sang mga burges nga talaksan sang pagpangabuhi. Ang seksyon nga ini ang nagaserbi nga baseng pangkatilingban sang rebisyunismo kag oportunismo sa kubay sang sahi nga mamumugon.

Ang mentalidad nga petiburges ginagamit man agud paampuon ang mga partido sang sahi nga mamumugon kag waskon halin sa sulod ang mga katilingban nga sosyalista kag hatagan palaagyan ang rebisyon sang mga basehan nga prinsipyo sang siyentipikong sosyalismo, pagpangibabaw sang mga hubon nga rebisyunista kag pagluntad sang monopolyo nga burukrata kapitalismo.

Ang mga petiburges nga sumulunod sang daku nga burgesya nagapanalaptap subong sa akademya kag mga NGO bangud sa upisyal nga pagsagod kag pagpondo sang mga ahensya nga imperyalista. Nagahimo sila sang pagsaway sa mga MNC kag mga imperyalista nga ahensya nga multilateral agud makapostura nga progresibo apang ginagamit nila ang mga konsepto nga teknokratiko kag lenggwahe nga kuno liberal sang mga imperyalista, sang UN kag mga institusyon nga burges agud magsakdag sang pila lang ka reporma sa sulod sang

pangkalibutan nga sistema nga kapitalista.

Ang ideolohiya kag mga sentimyentong petiburges tuman ka mauswagon sa mga burges nga institusyong akademiko kag todo nga ginapabugal sang mass media nga nagagamit sang mauswagon nga teknolohiya agud suportahan ang monopolyong kapitalismo. Gani bisan ang mga partido kag organisasyon nga nagatinguha nga magsakdag sa panindugan sang proletaryado maimpluwensyahan sang ideolohiya nga petiburges.

5. Ngaa dapat pamatukan kag isikway ang rebisyunismo kag oportunismo agud masulong ang kontra-imperyalista nga paghimakas kag proletaryo nga rebolusyon?

Ang rebisyunismo kag oportunismo ang hilo nga naga-uk-ok sa rebolusyonaryo nga kahublagan proletaryo. Tuman kadaku na sang halit nga gintuga sang mga ini sa kahublagan proletaryo.

Ang paglapnag sang rebisyunismo nagabunga sang malaparan nga pagkasalangisag, kagamo, pagpabuyan-buyan kag demoralisasyon sa kubay sang rebolusyonaryo nga pwera kag pumuluyo. Ini nagaanang sang oportunismo sa pulitika nga makapahuyang sa pagbato sa imperyalismo kag sa pagsulong sang sosyalistang rebolusyon.

Ang paghimakas batok sa rebisyunismo indi mahamulag nga bahin sang paghimakas batok sa imperyalismo kag sang pagsulong sang pangkalibutanon nga proletaryo nga rebolusyon. Indi magaatang ang imperyalismo sa iya opensiba sa ideolohiya, kadungan sang pagtubo sang mga kahimtangan nga pangkatilingban nga nagahatag palaagyan sa mga impluwensya nga burges kag petiburges sa kubay sang kahublagan nga proletaryo. Mangin mahuyang kag mahapos nga malutos sang mga maniobra sang burgesya ang proletaryo nga partido sa tian nga makalimtan ang matutom nga pagtukod sa ideolohiya, pulitika kag organisasyon agud padalumon ang paghangop sa mga prinsipyo sang Marxismo-Leninismo-Maoismo, hugot nga iangat ang mga ini sa rebolusyonaryo nga praktika, kag malig-on nga pamatukan kag isikway ang mga rebisyunista nga

ideya. Ang kasaysayan sang kontra-imperyalista nga paghimakas kag sosyalistang rebolusyon punu-puno sang mapait nga mga inagihan nga ginbunga sang mga halit nga tuga sang rebisyonismo, oportunistang kag makasahi nga pagpakighimbon.

Ginapamatud-an sang pagkarusdak sa ekonomiya kag pulitika sang mga anay sosyalistang pungsod nga ginharian sang mga rebisyonistang partido ang pagkawalay-pulos kag kagarukan sang moderno nga rebisyonismo. Ang padayon nga pagpalig-on kag pagpataas sang kamuklatan nga Marxista-Leninista-Maoista kag ang padayon nga pagpanilag kag pagpamatok sa rebisyonismo kag oportunistang ang pinakamalalahon nga katungdanan agud mapat-ud nga nagahimud-os ang Partido sa husto nga rebolusyonaryo nga banas. Gani pinakamalalahon nga katungdanan sang tagsa ka Komunista ang hugot sa tagipusuon kag tayuyon nga pagremolde paagi sa pagtuon kag pagsakdag sa Marxismo kag pagpamatok sa rebisyonismo kag oportunistang.

Pinakadungganon nga kontribusyon ni Kaupod Mao Zedong sa kabang-manggad sang Marxismo-Leninismo kag sa pangkalibutan nga rebolusyon proletaryo ang teorya kag praktika sang pagpadayon sang rebolusyon sa tion sang diktadura sang proletaryado agod pamatukan ang rebisyonismo, pungan ang pagpanumbalik sang kapitalismo kag konsolidahon ang sosyalismo tubtob mahimo na nga posible ang komunismo bunga sang pangkalibutanon nga pagkalutos sang imperyalismo.

Mga Talamdan:

- 1) V.I. Lenin. IMPERYALISMO, ANG PINAKAMATAAS NGA HALINTANG SANG KAPITALISMO.
- 2) J. Stalin. MGA PUNDASYON SANG LENINISMO.

- 3) A. Guerrero. KATILINGBAN KAG REBOLUSYON NGA PILIPINO.
- 4) Mga dokumento sang Partido:
 - ? "Manindugan para sa Sosyalismo Batok sa Modernong
 - ? Rebisyonismo"
 - ? "Theses on the World Situation"
 - ? "On Monopoly-Capitalist Globalization"